

VADLĪNIJAS DAUDZFUNKCIONĀLAJEM SOCIĀLO PAKALPOJUMU UN IEKĻAUJOŠO PASĀKUMU CENTRIEM LATVIJĀ UN LIETUVĀ

Interreg

Latvija-Lietuva

European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

I daļa, Latvijas piemērs

2021/2022

Šīs Vadlīnijas ir tapušas projekta “Daudzfunkcionālo centru - vietējās kopienas sociālās iekļaušanas un izaugsmes veicinātāju attīstība”, OCTOPUS, Nr. LLI-425 ietvaros, ko finansē Eiropas Savienības Interreg V-A Latvijas – Lietuvas programma 2014. – 2020.gadam.

Šīs vadlīnijas ir sagatavotas ar Eiropas Savienības finansiālo atbalstu. Par šo vadlīniju saturu pilnībā atbild Zemgales plānošanas reģions, un tas nekādos apstākļos nav uzskatāms par Eiropas Savienības oficiālo nostāju.

Vairāk par programmu un projektu te: www.latlit.eu

Šo projektu finansē Eiropas Savienība. Kopējās projekta izmaksas ir EUR 705 573. Projekta līdzfinansējums no Eiropas Reģionālās attīstības fonda ir EUR 599 737.

Pasūtītājs: Zemgales plānošanas reģions

Izpildītājs: Ekspertu grupa no Latvijas un Lietuvas:

Gita Aizpure, Aija Zosule, Jelgavas novada pašvaldības daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs
“Laipa” (Latvija)

Laura Keblienė, Dienos veiklos centras, Kretinga (Lietuva)

Vilma Miltakiene, Kretingos socialinių paslaugų centras (Lietuva)

Saturs

IEVADS	4
1. DAUDZFUNKCIONĀLO CENTRU DEFINĪCIJA UN MĒRĶIS LATVIJĀ	6
2. DAUDZFUNKCIONĀLO CENTRU ĪPAŠUMTIESĪBAS, JURIDISKAIS STATUSS, REGLAMENTĒJOŠIE NO- TEIKUMI UN REĢISTRĀCIJA LATVIJĀ.....	6
3. GALVENO MĒRĶU GRUPU APRAKSTS, MIJIEDARBĪBA STARP ŠĪM GRUPĀM	10
3.1. SOCIĀLĀS ATSTUMTĪBAS RISKAM PAKĻAUTO IEDZĪVOTĀJU GRUPU IEDALĪJUMS UN PRAKSĒ IZPLATĪTĀKO KLIENTU MĒRĶU GRUPU DEFINĒJUMS	10
3.2. SOCIĀLĀS ATSTUMTĪBAS RISKAM PAKĻAUTO IEDZĪVOTĀJU GRUPAS UN TO SASAISTE AR DSPC SNIEGTAJIEM PAKALPOJUMIEM.....	10
3.3. LATVIJĀ REĢISTRĒTIE DAUDZFUNKCIONĀLIE SOCIĀLO PAKALPOJUMU CENTRI (DSPC)	11
4. VADLĪNIJAS CENTRA VADĪŠANAI UN ADMINISTRĒŠANAI	16
4.1. STRUKTŪRA	16
4.2. IESPĒJAMĀ SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS PASĀKUMU SINERĢIJA DAUDZFUNKCIONĀLAJOS CENTROS.	17
4.3. IETEICAMĀIS ĒTIKAS KODEKSS	18
4.4. IESPĒJAMĀ MIJIEDARBĪBA AR VIETĒJO SABIEDRĪBU, PUBLICITĀTE, KOMUNIKĀCIJAS KANĀLI... 20 PIRMS PAKALPOJUMA UZSĀKŠANAS.....	20
PAKALPOJUMA ĪSTENOŠANAS GAITĀ.....	20
4.5. IETEICAMĀIS TELPU, APRĪKOJUMA PLĀNOJUMS.....	21
4.6. IETEICAMĀS PAŠNOVĒRTĒŠANAS METODIKAS.....	23
5. LABĀS PRAKSES PIEMĒRS - DSPC «LAIPA».....	26

IEVADS

“Zemgales plānošanas reģions ir ierosinājis veidot šīs vadlīnijas kā atbalsta instrumentu pašvaldību vai nevalstisko organizāciju (NVO) iniciatīvām veidot daudzfunkcionālos sociālo pakalpojumu centrus reģionu mazāk apdzīvotās vietās.

Kas ir Daudzfunkcionālie sociālo pakalpojumu centri? Kādas ir to priekšrocības iepretī centriem ar tikai vienu sociālo pakalpojumu? Kā vislabāk organizēt darbību šādos centros? To mēģināsim atbildēt šajās Latvijas un Lietuvas speciālistu – praktiķu izstrādātajās vadlīnijās, kas sastāv no I un II daļas.

No sociālo pakalpojumu attīstības plānošanas un koordinācijas viedokļa varam apgalvot, ka reģiona teritorijas attālākās apdzīvotās vietās ar nelielu iedzīvotāju skaitu, ierobežotiem speciālistu, vadības un finanšu resursiem, daudzfunkcionāls sociālo pakalpojumu centrs ir ļoti labs veids, kā racionālāk

un efektīvāk izmantot pieejamos speciālistu, administratīvos, telpu un finanšu resursus koncentrēt sociālus pakalpojumus vienuviet, lai nodrošinātu sociālo pakalpojumu pieejamību.

Esam pateicīgi, ka Interreg V-A Latvijas – Lietuvas programma 2014. – 2020.gadam, ir atbalstījusi mūsu projektu OCTOPUS. Ar tā atbalstu varam kopīgi izstrādāt šīs vadlīnijas, kā arī attīstīt trīs daudzfunkcionālus pakalpojumu centrus mūsu reģiona Bauskas, Dobeles, Jelgavas novados. Plūnģes, Biržu un Rokišķu, kā arī Kretingas kolēģu pieredze un zināšanas ir iedvesmojušas un iedrošinājušas iet šo ceļu – attīstīt daudzfunkcionālus centrus arī Zemgalē. Ceram, ka šis piemērs iedrošinās veidot daudzfunkcionālos centrus arī citviet Latvijas reģionos.”

Projekta vadītāja Ieva Zeiferte

Eiropas Savienības dalībvalstu labklājības politika ir vērsta uz to, lai nodrošinātu ikkatras personas vajadzībām atbilstošus pakalpojumus, kas maksimāli sekmētu viņa pašaprūpes iespējas un neatkarīgas dzīves iespējas, t.sk. integrēties darba tirgū neatkarīgi no dzīves vietas. Lai to sasniegtu, ir jāpilnveido un jāattīsta sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus personām ar GRT, bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, senioriem un citām riska grupām tā, lai maksimāli veicinātu personu ar invaliditāti tiesību ievērošanu un pilnīgu iekļaušanos un līdzdalību sabiedrības dzīvē, kā tas ir noteikts ANO Konvencijā.

Šī mērķa sasniegšanai pašlaik Latvijā ļoti aktīvi tiek veidotas daudzfunkcionālas un iekļaujošas pakalpojumu sistēmas – pakalpojumu un aktivitāšu centri. Tā sniedzot nepieciešamo atbalstu personām, kurām ir ierobežotas iespējas sevi aprūpēt, lai tās dzīvotu mājās vai ģimeniskā vidē un sasniegtu savu attīstības un neatkarīgas dzīves potenciālu.

Daudzfunkcionālie sociālo pakalpojumu un iekļaujošo pasākumu centri varētu būt efektīvs veids kā lauku teritorijās gan Latvijā, gan Lietuvā ar zemu iedzīvotāju blīvumu koncentrēt cilvēkresursus un infrastruktūras resursus, lai nodrošinātu vienuviet daudzveidīgus pakalpojumus.

Šādos centros būtu iespēja apgūt dažādas sociālās prasmes, izglīties un lietderīgi pavadīt savu brīvo laiku dažādām mērķa grupām. Centru darbība būs vairāk vērsta uz sociāli mazaizsargātām iedzīvotāju grupām.

Nemot vērā, ka pašlaik Latvijā ir tik dažāda izpratne par pakalpojumu sniegšanu saistībā ar daudzfunkcionālu centru izveidi, kā arī pieprasījums pēc sociālajiem pakalpojumiem pārsniedz piedāvājumu, radās nepieciešamība izveidot vienotas

vadlīnijas, lai veidotu vienotu izpratni un minētie pakalpojumi vienādā kvalitātē tiktu nodrošināti visā valsts teritorijā. Savukārt Lietuvā tādi centri uz izglītības iestāžu bāzes pastāv jau ilgstoši, kā arī ir ļoti piemēri lielās apdzīvotās vietās (rajonu centros) veidot daudzfunkcionālus sociālo pakalpojumu centrus.

Vadlīnijās ir apkopota dažādu centru pieredze, galvenokārt Zemgales reģiona Jelgavas novada pašvaldības centru pieredze, jo novadā ir tādi ir vairāki, kas atrodas mazapdzīvotos pagastos.

Latvijā nav noteiktas sociālo pakalpojumu sistēmas kvalitātes metodes, kas palīdzētu radīt vienotu izpratni par pakalpojuma kvalitāti un izmērāmiem vai vienotiem kvalitātes rādītājiem. Projekta ietvaros tiks izvērtēta Lietuvas pieredze ar sociālā pakalpojuma kvalitātes vadības sistēmu, kas varētu kļūt par labu piemēru, lai kādu no kvalitātes vadības sistēmām ieviestu sociālo pakalpojumu sniedzējiem, kas viennozīmīgi uzlabos institūcijas darba organizāciju un arī klientu dzīves kvalitāti.

Kvalitātes sistēma ir organizatoriskā struktūra, procedūras, procesi un līdzekļi, lai īstenotu kvalitātes pārvaldīšanu.¹

Vadlīnijas ir, izstrādātas tā, lai tās varētu izmantot sabiedrībā balstītu pakalpojumu sniedzēji. Strādājot ar vadlīnijām, katrs pakalpojuma sniedzējs izvērtē, kuras situācijas un kādi ieteikumi attiecas uz viņu sniegto pakalpojumu un klientu vajadzībām.

Vadlīniju pirmajā daļā tiek apskatīta situācija Latvijā, savukārt otrā daļā ir atspoguļoti tie paši jautājumi no Lietuvas puses.

Aija Zosule, Gita Aizpure

1 Forands, Ilgvars. Biznesa vadības tehnoloģijas / Ilgvars Forands. - Rīga : Latvijas Izglītības fonds, 2004. - 333 lpp.

1. Daudzfunkcionālo centru definīcija un mērķis Latvijā

Vārds “Daudzfunkcionāls” jeb kā svešvārds “multifunkcionāls” nozīmē - tāds, kurš pilda dažādas funkcijas, kas spēj vienlaicīgi veikt vairāk kā vienu funkciju.²

Latvijā daudzfunkcionālo sociālo pakalpojumu centru definīcija ir meklējama Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumos “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” tur sacīts: “Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs nodrošina vairāku veidu sociālos pakalpojumus dažādām klientu grupām, ja attiecīgajā teritorijā nav iespēju vai nav efektīvi veidot atsevišķus sociālo pakalpojumu sniedzējus”.³

Latvijas Republikas Labklājības ministrijas mājaslapā ir dots vienkāršs skaidrojums attiecībā uz sociāliem pakalpojumiem un tas ir: *Sociālie pakalpojumi ir pasākumu kopums, kas vērsts uz personu sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu vai uzlabošanu, lai nodrošinātu viņu iekļaušanos sabiedrībā*.⁴

Kā redzams Zemgales plānošanas reģiona Attīstības programmas 2021-2028 esošās situācijas SVID analizē, reģionā • Pieprasījums pēc sociālajiem pakalpojumiem dažādām mērķa grupām (bērniem un jauniešiem t.sk. ar FT un ārpusģimenes aprūpi, personām t.sk. ar GRT, redzes, dzirdes, kustību traucējumiem, atkarībām, vardarbības problēmām un senioriem) pārsniedz piedāvājumu, • Pašvaldībām sociālo pakalpojumu nodrošināšanā ir grūtības piesaistīt un noturēt kvalificētus speciālistus. Atbilstošas

infrastruktūras trūkums un/vai nepietiekamas spējas sabalansēt dažādas intereses (esošā infrastruktūra pret mērķa grupu vajadzībām, vides pieejamību, vispārējo pakalpojumu pieejamību utt.) SBSP veidošanā • Zemas prasmes izstrādāt sociālo pakalpojumu izmaksu un attīstības plānu, kā arī noteikt sociālo pakalpojumu ekonomisko dzīvotspēju/ilgtspēju.⁵

Tas norāda, ka daudzfunkcionālie sociālo pakalpojumu centri varētu būt efektīvs veids kā lauku 8teritorijās ar zemu iedzīvotāju blīvumu koncentrēt cilvēkresursus un infrastruktūras resursus, lai nodrošinātu vienuviet daudzveidīgus sociālos pakalpojumus.

2. Daudzfunkcionālo centru īpašumtiesības, juridiskais statuss, reglamentējošie noteikumi un reģistrācija Latvijā

Latvijā, īstenojoties deinstitucionalizācijas (DI) procesam, arvien vairāk tiek izveidoti dažāda tipa daudzfunkcionālie centri Latvijā.

Daudzfunkcionālie centri var tikt iedalīti kā:

☑ sociālo pakalpojumu sniedzēji (sociālā darba, karitatīvā sociālā darba, sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un profesionālās rehabilitācijas pakalpojumi), kas sniedz pakalpojumu ar izmitināšanu vai bez izmitināšanas;

☑ iekļaujošo aktivitāšu centri vai multifunkcionālie centri, kuri netiek reģistrēti sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā, bet kur starp daudzajiem pakalpojumiem (izglītības, kultūras, brīvā laika) tiek sniegti arī atsevišķi sociālie vai veselības aprūpes pakalpojumi, kuru darbība atbilstoši LM vai VM noteiktajam regulējumam ir atbilstoši atsevišķi reģistrēti.

☑ Vienā daudzfunkcionālajā centrā var būt gan sociālie pakalpojumi bez izmitināšanas, gan sociālie pakalpojumi ar izmitināšanu, piemēram, Grupu dzīvokļa pakalpojums un specializētā darbnīca un Dienas centrs. Var būt tikai bez izmitināšanas, piemēram, Dienas centrs un sociālā rehabilitācija.

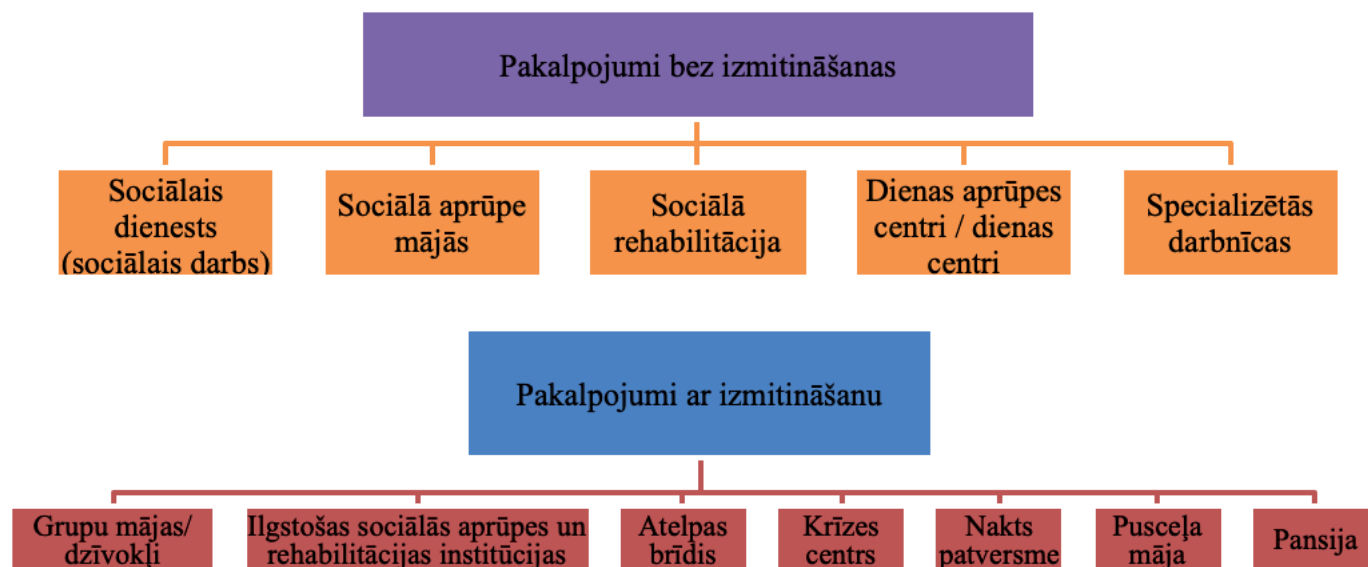

² <https://www.merriam-webster.com/dictionary/multifunction>

³ Ministru kabineta (MK) noteikumos Nr.338 (pieņemti 13.06.2017.) “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” XXIII nodaļas 160.pantā

⁴ <https://www.lm.gov.lv/lv/socialo-pakalpojumu-visparejs-apraksts>

⁵ https://www.zemgale.lv/images/ZPR_AP_SI_ESR_projekts_2021_2027_3_final.pdf 197.-198.lpp

☑ Centrā var būt reģistrēts viens sociālais pakalpojums, piemēram, sociālā rehabilitācija kādai vienai mērķa grupai, kurā iekļaujas dažādu jomu pakalpojumi - izglītība, brīvais laiks, kultūra un sociālais pakalpojums un tikt nosaukts kā daudzfunkcionāls aktivitāšu centrs.

☑ Pēc juridiskā statusa daudzfunkcionālie centri var būt veidoti gan kā pašvaldības struktūrvienības, gan biedrības, gan dažādu saimniecisko formu veicēji, piemēram, sabiedrības ar ierobežotu atbildību, individuālie komersanti utml, kas savu darbību ir reģistrējuši Uzņēmumu reģistrā, un ir ieguvuši juridiskas vai fiziskas personas statusu, kuras reģistrējušās VID kā personas, kas veic saimniecisko darbību.

Lai arī daudzfunkcionālo centru interpretācijas iespējas Latvijā ir diezgan plašas, pastāv zināma kārtība kā tiek definēti un reģistrēti sociālo pakalpojumi.

Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrācija notiek saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 17. panta pirmajā daļā noteikto.

Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 338, kuri definē katra pakalpojuma saturu un mērķi:

☑ **Sociālais dienests (sociālais darbs)** - organizē un sniedz sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, piesaista sociālo resursu sistēmas, lai risinātu sociālās problēmas, kas aktuālas konkrētiem indivīdiem, ģimenēm un sociālām grupām ar kopīgām interesēm vai dzīvojošām vienā teritoriālajā vienībā.

☑ **Sociālā aprūpe mājās** – paredzēts klientiem, kuri objektīvu iemeslu dēļ nevar sevi aprūpēt. Pakalpojums palīdz - personīgās higiēnas nodrošināšanā; noģērbties, apģērbties, nomainīt gultas veļu; pārviēties, pozicionēties, iekļūt un izkļūt no gultas; ēst

gatavošanā un ēšanā; pārtikas, medikamentu, sīkpreču piegādāšanā; mājvietas uzkopšanā, medicīniskā atbalsta organizēšanā; saziņā ar institūcijām; kurināmā piegādi, krāsns iekuršanu; u.c.

☑ **Ilgstoša sociālā aprūpe un rehabilitācija institūcijā** – nodrošina mājokli, diennakts aprūpi, sociālo rehabilitāciju bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības, bērniem ar invaliditāti un pieaugušajiem ar invaliditāti. Pakalpojums palīdz apgūt vai uzturēt pašaprūpes prasmes un attīstīt sociālās prasmes, kā arī saturīgu brīvā laika pavadīšanu.

☑ **Sociālā rehabilitācija** – Tā var tikt sniegta gan institūcijā, gan dzīvesvietā. Personām, kas cietušas no vardarbības tiek sniegts drošs mājoklis, psiholoģiskā palīdzība, sociālā rehabilitācija un cits nepieciešamais atbalsts situācijas pārvarēšanai. No prettiesiskām darbībām cietušajiem nodrošina psiholoģisko atbalstu un rehabilitāciju dzīves vietā. Cilvēktirdzniecības upuriem sniedz psihosociālo atbalstu, jurista, ārstniecības personas, psihologa atbalstu, drošu patvērumu, iespēju saņemt pirmās nepieciešamības preces, tiek saglabāta personas konfidencialitāte. Personām, kas cieš no atkarībām, nodrošina rehabilitāciju institūcijā, sniedzot individuālās un grupas nodarbības, iekļauj vides, darba un citas terapijas pēc nepieciešamības, kultūras un sporta aktivitātes, kā arī regulāru apreibinošo vielu skrīningu, iespēju apgūt pašaprūpes un pašapkalpošanās prasmes, kā arī ēdināšanu un iespēju turpināt izglītības, vai iesaistīties nodarbinātību veicinošos pasākumos. Personām ar dzirdes invaliditāti, īsteno pasākumus, kas mazina dzirdes zuduma ietekmi uz personas ar dzirdes invaliditāti sociālās funkcionēšanas spējām. Pakalpojumu personām ar dzirdes invaliditāti sniedz klienta dzīvesvietā vai pie pakalpojuma sniedzēja. Palīdz apgūt zīmju valodu un attīsta spējas patstāvīgai funkcionēšanai. Per-

sonām ar redzes invaliditāti nodrošina psiholoģiskās adaptācijas treniņus, attīsta orientēšanās un pārvietošanās iemaņas, pašaprūpi, Braila raksta apguvi, pielāgotu sporta aktivitāšu apguvi, intelektuāla un fiziska darba pamatprasmes u.c. aktivitātes saskaņā ar rehabilitācijas plānu.

☑ **Pusceļa māja** – palīdz sagatavot cilvēkus ar garīga rakstura traucējumiem, kuri ilgstoši atradušies ilgstošās aprūpes institūcijās, patstāvīgai dzīvei sabiedrībā attīstot pašaprūpes iemaņas un veicinot dzīves prasmju apgūšanu.

☑ **Pensijas pakalpojums** - pensijas vecuma personām vai pilngadīgām personām ar smagiem funkcionāliem traucējumiem nodrošina mājokli, uzraudzību, atbalstu pašaprūpē un, ja nepieciešams, atbalstu sociālo problēmu risināšanā.

☑ **Atelpas brīža pakalpojums** - nodrošina personām ar funkcionāliem traucējumiem īslaicīgu sociālo aprūpi līdz 30 diennaktīm gadā, aizstājot aprūpes procesā māsasaimniecības locekļus un dodot iespēju tiem parūpēties par sevi.

☑ **Grupu mājās (dzīvokļa pakalpojums)** - nodrošina mājokli un individuālu atbalstu sociālo problēmu risināšanā pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem. Nodrošina diennakts uzraudzību, sociālo prasmju pilnveidi, sniedz atbalstu pašaprūpē, palīdz attīstīt saskarsmes un pašaprūpes iemaņas.

☑ **Krīzes centrs** – palīdz cilvēkiem, kuri nonākuši krīzes situācijā, izvērtē sociālās prasmes, sniedz psihosociālo atbalstu, drošu naktsmītņi, ēdināšanu, izmitināšanu.

☑ **Dienas aprūpes centrs** - sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus personām ar garīga rakstura traucējumiem, personām ar invaliditāti, pensijas vecumu sasniegušām personām, bērniem no trūcīgām ģimenēm un ģimenēm, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, kā arī personu grupām, kurām ir izteiktas socializācijas grūtības. Centrā nodrošina uzraudzību un individuālu atbalstu, palīdzību pašaprūpē, konsultācijas, aktivitātes spēju uzturēšanai vai attīstīšanai, dažādas nodarbinātības aktivitātes (piemēram, aušana, kokapstrāde, datorprasmes uc.), pašaprūpes spēju attīstīšanu, ēst gatavošanu, mākslas nodarbības, dažādas brīvā laika aktivitātes, sportu.

☑ **Dienas centrs** - nodrošina sociālo prasmju attīstīšanas iespējas, izglītošanas, brīvā laika pavadīšanas, mākslas vai mākslinieciskās pašdarbības nodarbības.

☑ **Patversme (nakts patversme)** – nodrošina īslaicīgu izmitināšanu personām bez dzīvesvietas, kurām nav apreibinošu vielu lietošanas pazīmju, kas liecina par drošības risku pašam klientam vai citiem patversmes vai naktspatversmes klientiem un darbiniekiem. Patversmē nodrošina gulvietu, vakariņas un brokastis, sociālā darbinieka konsultācijas.

☑ **Specializētās darbnīcas** - nodrošina prasmes veicinošas aktivitātes un speciālistu atbalstu personām ar funkcionāliem traucējumiem. Nodrošina nodarbinātības interešu un iemaņu novērtēšanu, darba iemaņu apguvi, individuālās vai grupu nodarbības, speciālistu konsultācijas, informēšanu un izglītošanu, brīvā laika pasākumus.

Reģistrācijas mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu pakalpojumu sniegšanu un klientu, kuri saņem pakalpojumus, drošību. Reģistrā pakalpojumu sniedzējs tiek reģistrēts uz pieciem gadiem, pārreģistrācija nodrošina iespēju veikt sociālo pakalpojumu uzraudzību no Labklājības ministrijas puses, lai gūtu pārliecību vismaz par minimālo prasību izpildi, tai skaitā profesionālu darbinieku nodrošināšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam un atbilstošu telpu nodrošināšanu, kas ir būtisks faktors, lai nodrošinātu klientu aizsardzību un drošību.

Reģistrējot pakalpojumu sniedzēju, jāaizpilda elektroniskais MK noteikumu Nr. 385 "Noteikumu par sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrēšanu" minētais iesniegums (1.pielikums) un vienlaikus jāiesniedz (jāpievieno) sekojoši dokumenti:

- vadītāja CV un attiecīgo izglītību apliecinošu dokumentu kopijas;
- speciālistu sarakstu (*sarakstā norāda - vārdu, uzvārdu; iestādi, kurā iegūta izglītība; iegūto izglītību; iegūto kvalifikāciju; diploma nr.; datumu*);
- dokumenti, kas apliecina iestādes pamatdarbību (statūti, reglaments);
- dokumenti par sniedzamā pakalpojuma saturu un procesu (pakalpojuma nolikums, saistošie noteikumi u. c.);
- organizatoriskā struktūras shēma (ja ir struktūrvienība/filiāle, norāda arī tiesību subjektu, kas to izveidojis);
- datu aizsardzības kārtība vai reglaments, instrukcija utt.;
- darba kārtības noteikumi vai dokumenti, kas atspoguļo institūcijas darba organizāciju u. c.

- telpu plāna kopija no inventarizācijas lietas vai būves kadastrālās uzmērīšanas lietas,

telpu plānā jābūt norādītai informācijai par telpu īpašnieku vai valdītāju, kā arī informācijai par kopējo telpu platību, kas tiek izmantota pakalpojuma sniegšanai;

ja ir veikta pārbūve, iesniedz pēdējo aktuālo dokumentu;

- telpu apraksts,

telpu aprakstā norāda katras telpas funkcionalitāti, piemēram, dzīvojamā telpa (cik klientiem), nodarbibu telpa, virtuve, atpūtas telpa, sanitārās telpas u.c.

Sociālo pakalpojumu reģistrā netiek atsevišķi reģistrētas dažādas terapijas un programmas, kā, piemēram, kanisterapija, smilšu terapija, ABA terapija un citas, kuras tiek izmantotas kā viena no sastāvdaļām sociālās rehabilitācijas pakalpojuma procesā, un nav patstāvīgs sociālais pakalpojums.

Reģistrējot pakalpojumu, tā sniedzējs uzņemas seko-

jošu atbildību, ka pakalpojums atbilst:

☒ normatīvajos aktos par ugunsdrošību un darba aizsardzību noteiktajām prasībām;

☒ normatīvajos aktos par higiēnas noteiktajām prasībām;

☒ normatīvajos aktos par kvalitatīvas un cilvēka veselībai, dzīvībai un videi nekaitīgas pārtikas apriti noteiktajām prasībām, ja ēdināšana tiek organizēta pakalpojuma sniegšanas telpās;

☒ pakalpojuma sniegšanas vietas (būves vai telpu grupas) lietošanas veids atbilst sociālo pakalpojumu sniegšanai, un tāds tas ir reģistrēts Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā.

Iekļaujošo aktivitāšu centriem vai multifunkcionāliem centriem Latvijā, kuri sniedz izglītības, brīvā laika un/ vai kultūras pakalpojumus, sava darbība nav atsevišķi jāreģistrē.

3. Galveno mērķu grupu apraksts, mijiedarbība starp šīm grupām

Šajā nodaļā varēsiet iepazīties ar informāciju par:

1. Sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu iedalījumu un praksē izplatītāko klientu mērķu grupu definējumu;
2. Sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupas un to sasaiste ar DSPC sniegtajiem pakalpojumiem

3.1. Sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu iedalījums un praksē izplatītāko klientu mērķu grupu definējums

Kā mēs jau noskaidrojām, sociālie pakalpojumi ir pasākumu kopums, kas vērsts uz personu sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu vai uzlabošanu, lai nodrošinātu viņu iekļaušanos sabiedrībā. Tādējādi var secināt, ka sociālie pakalpojumi ir viena no sociālās darbības formām, kas vērsta uz dažādu sabiedrības grupu vajadzību apmierināšanu. Lai iespējami daudzpusīgi pildītu tiem atvēlēto galveno uzdevumu - īpaša uzmanība sociālo pakalpojumu plānošanā un nodrošināšanā vēršama sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām kā galvenajām pakalpojumu saņemšanas mērķa grupām.

Sociālās atstumtības riskam pakļautās iedzīvotāju grupas ir iedzīvotāju grupas, kurām ir liegtas vai apgrūtinātas iespējas iegūt pietiekamus ienākumus, saņemt dažādus pakalpojumus un preces, kuras ir būtiski nepieciešamas pilnvērtīgai funkcionēšanai sabiedrībā.⁶ Šo grupu **sociālā iekļaušanas procesa mērķis** nodrošināt iespējas, pakalpojumus un resursus, kuri nepieciešami, lai pilnvērtīgi piedalītos sabiedrības dzīvē visās tās izpausmēs, uzlabot dzīves kvalitāti, kā arī pieejamību personas pamattiesībām.

Detalizētākai biežāk sastopamo klientu mērķu grupu saturiskajam atspoguļojumam, turpmāk sniegts likumdošanā ietvertais to definējums, kas ņemams vērā pakalpojumu veidošanā.

Funkcionālais traucējums — slimības, traumas vai

iedzimta defekta izraisīts fiziska vai garīga rakstura traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt, aprūpēt sevi un apgrūtina personas iekļaušanos sabiedrībā.⁷

Garīga rakstura traucējumi (GRT) – psihiska saslimšana vai garīgās attīstības traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt un aprūpēt sevi, kā arī apgrūtina tās iekļaušanos sabiedrībā un kas noteikts atbilstoši spēkā esošajai Starptautiskās statistiskās slimību un veselības problēmu klasifikācijas (SSK) redakcijai.⁸

Invaliditāte ir ilgstošs vai nepārejošs ļoti smagas, smagas vai mērenas pakāpes funkcionēšanas ierobežojums, kas ietekmē personas garīgās vai fiziskās spējas, darbības, pašaprūpi un iekļaušanos sabiedrībā. Savukārt, persona ar invaliditāti, ir persona, kurai atbilstoši Invaliditātes likumā paredzētajā kārtībā ir noteikta invaliditāte (persona līdz 18 gadu vecumam bez iedalījuma; 1., 2. vai 3. invaliditātes grupa).⁹

Bērns - nepilngadība personām turpinās tik ilgi, kamēr tās sasniedz astoņpadsmit gadu vecumu. Par pilngadīgu uzskatāma persona, kas likumā paredzētajā kārtībā stājusies laulībā pirms astoņpadsmit gadu vecuma. Līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā.¹⁰

Pensijas vecuma persona – persona, kurai ir tiesības uz vecuma pensiju jeb, kuri 2022. gada 1. janvārī sasnieguši 64 gadu un trīs mēnešu vecumu.¹¹

Bezdarbnieks – persona, kurai šo statusu piešķirusi Nodarbinātības valsts aģentūra, ņemot vērā, ka persona nestrādā; meklē darbu un ir gatava nekavējoties stāties darba attiecībās; ir darbības vecumā (sasniegusi 15 gadu vecumu un nav sasniegusi vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kurai valsts vecuma pensija nav piešķirta (tai skaitā priekšlaicīgi)); neiegūst pamatizglītības vai vidējās izglītības programmā klātienē; neveic komercdarbību vai tās komercdarbība apturēta saskaņā ar normatīvajiem aktiem; neatrodas ieslodzījuma vietā, izņemot brīvības atņemšanas soda izciešanu atklātā cietumā, vai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā, kurā pakalpojumus pilnībā vai daļēji finansē no valsts vai pašvaldības budžeta.¹²

6 Labklājības ministrija, Sociālā iekļaušana – situācijas raksturojums, pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/situacijas-raksturojums-0>

7 Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 4.punktam

8 Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 30.punktam

9 Atbilstoši Invaliditātes likuma 5.panta pirmās daļas un 1. panta 8.punktam noteikto

10 Atbilstoši Latvijas Republikas Civillikuma 219.pantā, 221.panta otrajā daļā un 177.pantā noteikto.

11 Atbilstoši likuma Par valsts pensijām Pārejas noteikumu 8.1 punktā noteiktajam, plānots, ka no 2025.gadam personas vecums, vecuma pensijas iegūšanai ir 65 gadi. Līdz tam noteikts pārejas periods, pakāpeniskai šī līmeņa sasniegšanai, paredzot, ka vecums vecuma pensijas iegūšanai no 2023.gada 1.janvāra ir 64 gadi un seši mēneši, no 2024.gada 1.janvāra — 64 gadi un deviņi mēneši, no 2025.gada 1.janvāra — 65 gadi.

12 Atbilstoši Bezdarbnieku un darba meklētāju likuma 10.panta pirmajā daļā noteiktajam

Atbilstoši noteiktajam klientu grupu iedalījumam secināms, ka bieži viena persona var tikt attiecināta vairākām definētajām mērķu grupām. Piemēram, persona ar invaliditāti vienlaicīgi var būt bezdarbnieks, kā arī viena vecāka ģimenes pārstāvis utt.; persona ar atkarības problēmām var būt gan bezdarbnieks, gan bezpajumtnieks gan persona ar nepietiekošām, zemām vai darba tirgum neatbilstošām zināšanām un prasmēm utt. Tādējādi sociālo pakalpojumu organizēšanai DSPC un tā pakalpojumu saņemšo klientu mērķa grupas aptverei primāri analizējami ir cēloņu-seku kritēriji sociālās funkcionēšanas veicināšanai, nosakot, tās klientu mērķu grupas, kurām atbalsta sniegšanai primāri sniegtu risinājumu arī pārējo sociālo problēmu mazināšanai un novēršanai.

Nemot vērā DSPC noteikto darbības ietvaru - nodrošināt vairāku veidu sociālos pakalpojumus dažādām klientu grupām, arī iesaistīt klientus sociālās rehabilitācijas vai sociālās aprūpes pasākumos, **nepieļaujot savstarpēji nesaderīgu klientu grupu darbību vienlaikus**¹³, jau sākotnēji pakalpojuma īstenotajam veicams nozīmīgs darbs pakalpojuma plānošanas procesā. Proti, gan telpu plānošanā, gan speciālistu piesaistē, lai sniegtu nepārtrauktu, regulāru, pilnvērtīgu un secīgu pakalpojumu izvēlētajām klientu mērķu grupām. Proti, kā ilgtspējīgs un uz klientu vajadzībām vērsts sociālais pakalpojums būs tāds, kas veidots, analizējot klientu vajadzību un vēlmju mijsakarību ar pieejamiem resursiem to nodrošināšanā.

Tikai šādā gadījumā – mērķtiecīga klientu grupas iezīmēšana ļaus DSPC un tā piedāvātajiem pakalpojumiem sasniegt izvirzīto virsmērķi – palīdzēt ikvienam klientam mazināt vai novērst sociālās atstumtības riska iemeslus palīdzot pēc būtības, iekļauties sabiedrībā un sasniegt katra klienta iespējamo maksimālo patstāvību.

3.2. Sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupas un to sasaiste ar DSPC sniegtajiem pakalpojumiem

DSPC klientiem nodrošina atbalstu viņu problēmu risināšanā, grupējot klientus atbilstoši problēmu risināšanas veidam un izstrādājot atsevišķas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas programmas. Tādējādi konstatējams, ka DSPC būtība ir saistīta ar vairāku faktoru mijiedarbību:

- darbinieku (speciālistu) piesaiste (viena administratīvā struktūra, kur speciālista darba slodze var būt

sadalīta proporcionāli dažādiem pakalpojumiem), piemēram, psihologs sniedz konsultācijas vairākām mērķa grupām, gan krīzes centrā patvērumu radušajām sievietēm, gan Dienas centru apmeklējošiem bērniem un pieaugušajiem;

- vienotas kvalitātes prasības dažādiem sociālajiem pakalpojumiem;

- individuālu gadījumu risināšanas secīgums un mērķtiecīga, sadarbībā balstīta intervence. Un citi faktori.

Tajā pašā laikā DSPC nodrošina atsevišķus sociālos pakalpojumus, kā arī iesaista klientus sociālās rehabilitācijas vai sociālās aprūpes pasākumos, nepieļaujot savstarpēji nesaderīgu klientu grupu darbību vienlaikus – vienā telpā un laikā.

Ministru Kabineta noteikumos izvirzītas virkne prasību sociālo pakalpojumu sniedzējiem, kas veido formālo bāzi dažādu pakalpojumu un klientu mijiedarbībai¹⁴, kas paredz nodalīt telpu vai pakalpojumu sniegšanas laiku savstarpēji nesaderīgām grupām. Šeit pamatā vērā ņemams vai pakalpojums plānots ar izmitināšanu (izvirzīti kritēriji telpu nodrošinājumam) vai bez izmitināšanas. Tāpat objektīvi vērā ņemams sociālā pakalpojuma klientu mērķa grupas vajadzības un pakalpojuma mērķtiecīga organizēšana pozitīva rezultāta sasniegšanai.

Vienlaikus akcentējams, ka DSPC nav uztverama kā iestāde, kas savus pakalpojumus organizē tikai vienā konkrētā ēkā. DSPC sniegtie sociālie pakalpojumi var būt izvietoti vairākās ēkās, kas var atvieglot pakalpojumu nodrošināšanu izteikti atšķirīgām klientu mērķa grupām.

Piedāvājam tabulu, kurā apkopoti Latvijas likumdevēja sociālajiem pakalpojumiem izvirzītie pamatkritēriji (telpas, laiks, u.c.) dažādu klientu grupu mijiedarbības plānojumam

¹³ Atbilstoši 13.06.2017. Ministru kabineta noteikumu Nr.338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem" XXIII. nodaļā noteiktajam

¹⁴ 13.06.2017. Ministru kabineta noteikumos Nr.338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem"

Sociālo pakalpojumu veids		Kritēriji dažādu sociālo pakalpojumu telpu, laika, ēdienreīžu, u.c. plānojumam	Sociālo pakalpojumu nodrošināšanai piesaistāmie speciālisti
Bez izmitināšanas	Piemēram: Dienas aprūpes centrs; Dienas centrs; Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi bez izmitināšanas; Specializētā darbnīca u.c.	<p>Normatīvajos aktos nav ietvertas konkrēti kritēriji telpu pielāgojumam piemēram, Dienas aprūpes centru vai Dienas centru pakalpojumu sniedzējiem. Vienīgie kritēriji šeit saistīti ar ēdienreīžu nodrošināšanu, ka klients pakalpojumu apmeklē vismaz 4 stundas dienā.</p> <p>Vienlaikus šo dažādo pakalpojumu nodrošināšanā atšķirība ietverta klientu mērķa grupas raksturojumā un pakalpojuma saturiskajā ietvarā. Tādējādi dažādu aktivitāšu plānošanai vērā ņemami aspekti, kas saistīti ar klientu grupēšanu atbilstoši klientu vajadzībām un izstrādātajām sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas programmām. Piemēram, aktivitātes Dienas aprūpes centrā bērniem nodrošināmas atsevišķi (atsevišķos laikos) no personām, kurām ir izteiktas socializācijas grūtības.</p> <p>Savukārt, konkrētākie kritēriji izvirzīti Specializētās darbnīcas pakalpojumam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - darba telpa ar aprīkojumu atbilstoši profilam, darba aizsardzības noteikumiem un higiēnas prasībām; - dušu (izņemot darbnīcas, kuras izveidotas kā cita pakalpojuma struktūrvienība, kurā jau ir pieejama duša); - garderobe vai pārgērbšanās vieta klientiem; - atpūtas telpa klientiem; - telpa personālam. 	<p>Dienas aprūpes centra pakalpojuma nodrošināšanā piesaistāms sociālā darba speciālists, speciālistu atbilstoši dienas aprūpes centra nodarbību specifikai un aprūpētājs (ja nepieciešams).</p> <p>Dienas centra pakalpojuma nodrošināšanā piesaistāms sociālā darba speciālists un citi speciālisti. Utt.</p> <p>Specializētās darbnīcas nodrošināšanā piesaistāms</p> <p>specializētās darbnīcas profilam atbilstošs speciālists, sociālais darbinieks un sociālais rehabilitētājs</p>

Ar izmitināšanu		<p>Katrs no sociālajam pakalpojumiem nodrošināms, ņemot vērā tam izvirzītos kritērijus gan telpu nodrošinājumam, gan darbiniekiem.</p> <p>Piemēram, Grupu mājā jābūt nodrošinātiem sekojošiem kritērijiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dzīvojamā istaba (paredzot ne mazāk kā 6 m² vienai personai), kurā dzīvo ne vairāk kā divas personas; - koplietošanas telpa ar galdu un krēsliem; - virtuve (elektriskā vai gāzes plīts virsma; galds vai darba virsma ēdiena gatavošanai; ledusskapis; trauki, piederumi un skapis to uzglabāšanai); - ne mazāk kā 1 duša, tualeti ar roku mazgātņi 6 personām). 	<p>Grupu mājas pakalpojuma nodrošināšanā piesaistāms</p> <p>sociālais darbinieks un sociālais rehabilitētājs vai sociālais aprūpētājs, vai aprūpētājs</p>
	<p>Piemēram,</p> <p>Pusceļa māja,</p> <p>Grupu dzīvoklis,</p> <p>Krīzes centrs,</p> <p>Sociālās rehabilitācijas pakalpojums ar izmitināšanu u.c.</p>	<p>Krīzes centrā jābūt nodrošinātiem sekojošiem kritērijiem telpām:</p> <ul style="list-style-type: none"> - klientu izmitināšana telpās, kuras atbilst dzīvojamo telpu ekspluatācijai noteiktajām prasībām; - ne mazāk kā 1 duša, tualete ar roku mazgātņi 6 personām; - koplietošanas telpa ar galdu un krēsliem; - virtuve (elektriskā vai gāzes plīts virsma, galds vai darba virsma ēdiena gatavošanai; ledusskapis; trauki un virtuves piederumi, kā arī skapis to uzglabāšanai) - plauktus drēbju, apavu un personīgo mantu uzglabāšanai; - ja nepieciešams, gultasveļu, dvieļus un higiēnas un mazgāšanas līdzekļus; - ja pakalpojumu saņem bērns, nodrošina ēdināšanu vismaz 4 reizes dienā. <p>Citiem pakalpojumiem ar izmitināšanu, piemērojami tiem konkrēti noteikti kritēriji, kas ņemami vērā pakalpojuma plānošanā un organizēšanā.</p>	<p>Krīzes centra pakalpojuma nodrošināšanā piesaistāms</p> <p>sociālais darbinieks un psihologs.</p>

Lai vēl vairāk izprastu tās klientu mērķa grupas, kuru atbalstam un sociālās funkcionēšanas pilnveidei primāri organizējami sociālie pakalpojumi, turpmāk analizēti tieši sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu sasaiste ar Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu reģistrā iekļauto klientu mērķu grupām.

Atbilstoši spēkā esošajai likumdošanai,¹⁵ kā arī apzinot nabadzības riskam pakļautās grupas un ņemot vērā Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā¹⁶ ietvertu informāciju secināms, ka ne visām izdalītajām sociālā atstumtības riska pakļautajām iedzīvotāju grupām valstiskā līmenī mērķtiecīgi plānoti un realizēti sociālie pakalpojumi.

Apkopojot tabulā atspoguļotos datus secināms, ka pamatpakalpojumi mērķēti personām ar GRT; personām

15 27.03.2018. Ministru kabineta noteikumu Nr. 173 "Noteikumi par sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupām un sociālā uzņēmuma statusa piešķiršanas, reģistrēšanas un uzraudzības kārtību" 2.punkts

16 Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs, Klienta grupas: pieejams: <https://vspmis.lm.gov.lv/Public/PublicetsPakalpojums>

ar invaliditāti (gan bērni, gan pilngadīgas personas); personām ar atkarības problēmām, personām, kas atgriezušās no ieslodzījuma vietām vai ilgstošas bezpajumtniecības gadījumā; bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem; krīzes situācijā nonākušām personām u.c.

<i>Sociālās atstumtības riskam pakļautās iedzīvotāju grupas¹⁷</i>		<i>Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs, pakalpojumu reģistrācija pamatojoties uz mērķtiecīgu pakalpojumu sniegšanu konkrētām klienta grupām¹⁸</i>
• personas ar GRT	-	1. Personas ar GRT;
• Personas ar invaliditāti	-	2. personas ar redzes invaliditāti 3. personas ar dzirdes invaliditāti 4. personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem 5. personas ar onkoloģiskām slimībām un viņu ģimenes locekļi 6. paliatīvā aprūpē esošie bērni un viņu ģimenes locekļi;
• personas ar alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu, azartspēļu vai datorspēļu atkarības problēmām	-	7. personas, kas atkarīgas no psihoaktīvām vielām;
• ieslodzītie vai personas, kuras atbrīvotas no ieslodzījuma vietas;	-	8. personas, kas atgriezušās no ieslodzījuma vietas, vai ilgstošas bezpajumtniecības;
• personas, kuru dzīvesvieta ir deklarēta naktspatversmē	-	9. personas bez patstāvīgas dzīves vietas un/vai cilvēku tirdzniecības upuri
• cilvēktirdzniecības upuri	-	10. cilvēku tirdzniecības upuri
• bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni vecumā no 15 gadiem, kā arī šai grupai atbilstošas pilngadīgas personas līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai	-	11. bērni bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni
• personas, kurām Latvijas Republikā ir piešķirts bēgļa, alternatīvais vai bezvalstnieka statuss;	-	12. bēgļi un personas, kas ieguvušas alternatīvo statusu
• personas, kurām noteikta atbilstība trūcīgas ģimenes (personas) statusam		13. krīzes situācijā nonākušas personas
		14. pensijas vecuma personas
		15. Citi
• bezdarbnieki, kuriem ir apgādājāmie, bezdarbnieki, kas vecāki par 54 gadiem, un ilgstošie bezdarbnieki		
• etniskā minoritāte romi		
• vecāki vai aizbildnis, kas aprūpē bērnu ar invaliditāti		
• personas, kas aprūpē bērnu pēc pilngadības sasniegšanas, mazbērnu, brāli, pusbrāli, māsu, pusmāsu, vecāku, vecvecāku vai laulāto, ja aprūpējamais ir persona, kurai noteikta I invaliditātes grupa, vai persona ar garīga rakstura traucējumiem, kurai noteikta II invaliditātes grupa.		16. personas, kas cietušas no prettiesiskām darbībām (tai skaitā vardarbībā cietušas personas);

17 27.03.2018. Ministru kabineta noteikumu Nr. 173 "Noteikumi par sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupām un sociālā uzņēmuma statusa piešķiršanas, reģistrēšanas un uzraudzības kārtību" 2.punkts

18 Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs, Klienta grupas: pieejams: <https://vspmis.lm.gov.lv/Public/PublicetsPakalpojums>

3.3. Latvijā reģistrētie Daudzfunkcionālie sociālo pakalpojumu centri (DSPC)

Analizējot Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu reģistra datus,¹⁹ konstatējams, ka DSPC var būt izveidota gan kā iestāde, kura sniedz dažādus pakalpojumus (reģistrēti 16 DSPC²⁰, no tiem 4 Zemgales plānošanas reģiona teritorijā), gan kā sniedzamais sociālais pakalpojums (reģistrēta 1 organizācija²¹, Zemgales plānošanas reģiona teritorijā). Kopumā no 16 daudzfunkcionālajām sociālo pakalpojumu iestādēm vai pakalpojumiem 5 ir reģistrēti Zemgales plānošanas reģiona teritorijas pašvaldībās, divas no tām Jelgavas novadā, divas Bauskas novadā, viena Jēkabpils pilsētā. Viena no tām ir izveidota ar šī projekta OCTOPUS atbalstu.

Vairumā gadījumu DSPC pakalpojumi mērķēti 2 klientu pamatgrupām: pilngadīgām personām ar GRT un bērniem ar funkcionāliem traucējumiem (invaliditāte). Vien trīs gadījumos pakalpojumi mērķēti plašākām mērķu grupām. Minētā situācija vērtējama kopsakarā gan ar deinstitucionalizācijas (turpmāk -DI) projekta aktivitātēm, gan pastāvošo praksi - organizēt atsevišķu pakalpojumu atsevišķām mērķu grupām.

• Piemēram, ar projekta OCTOPUS un projekta "Atver sirdi Zemgalei" (DI) atbalstu izveidotajā Bauskas novada pašvaldības iestādē "Bauskas novada Sociālais dienests" Vecumnieku struktūrvienības Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrā "Sarkanā skola" ir reģistrēti atsevišķi Dienas aprūpes centra pakalpojumi – viens pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem, otrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem. Nākotnē tiek apsvērta iespēja vēl piedāvāt un reģistrēt kādu pakalpojumu.

Lai izprastu iemeslus, kādēļ tik maz tiek reģistrēti sociālie pakalpojumi kā daudzfunkcionāli centri vai daudzfunkcionāli pakalpojumi, jāņem vērā izvirzīto prasību DSPC nodrošināt, lai netiek pieļauta savstarpēji nesaderīgu klientu grupu darbība vi-

enlaikus, tādējādi tiek samazināta atbilstošu telpu un aprīkojuma nodrošināšana. Tāpat vērā ņemams apstāklis ir sociālā darba speciālistu sagatavotības līmenis darbam ar krasi atšķirīgām klientu grupām, kā arī papildu speciālistu piesaistes nepieciešamība, kas ietekmē kvalitatīvu pakalpojuma nodrošinājumu (piemēram, DSPC plānots nodrošināt pakalpojumus pilngadīgām personām ar atkarību problēmām, bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un bēgļiem vai personām, kas ieguvušas alternatīvo statusu).

Analizējot Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā iekļauto informāciju konstatējams, ka daudzi pakalpojumu sniedzēji īsteno praksi reģistrēt vairākus pakalpojumus atsevišķi vienu no otra, nesaistot savu darbību kā DSPC. Lai gan pēc būtības to darbības organizācija un sasaiste īstenota līdzīgi kā citiem DSPC.

• Piemēram, Biedrība "Rīgas pilsētas rūpju bērns" reģistrējuši vairākus pakalpojumu pilngadīgām personām ar GRT - gan grupu dzīvokļa pakalpojumu, gan dienas aprūpes centra, gan specializētās darbnīcas pakalpojumu, nodrošina arī atelpas brīža pakalpojumu, tomēr savas darbības formālo pusi neveido kā DSPC.

Tāpat atsevišķos gadījumos kā viena pakalpojuma saņēmēji norādīts plašs loks klientu mērķu grupas.

• Piemēram, ar projekta OCTOPUS atbalstu izveidotā Dobeles novada Sociālā dienesta struktūrvienība "Baltā māja" Aucē piedāvā Dienas centra pakalpojumu, brīvā laika pavadīšanas iespējas visu vecumu personām.

Detalizētāka informācija par Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu reģistra datiem par reģistrēto DSPC sniegtajiem pakalpojumiem skatīt Labklājības ministrijas mājaslapā.

¹⁹ Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs: <https://vspmis.lm.gov.lv/Public/PublicetsPakalpojums> Skatīts 30.01.2022

²⁰ Turpat

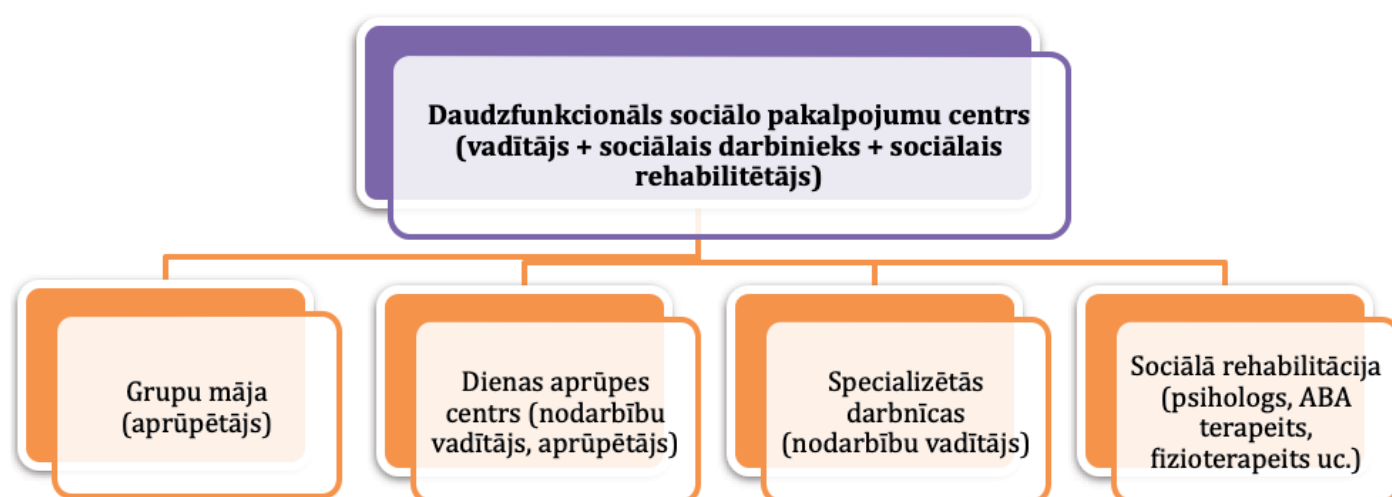
²¹ Latvijas SOS bērnu ciematu asociācijas "Bauskas SOS ģimeņu atbalsta centrs" sniedzamais pakalpojums definēts kā daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs, skatīts 30.01.2022: <https://vspmis.lm.gov.lv/Public/PublicetsPakalpojums>

4. Vadlīnijas centra vadīšanai un administrēšanai

Pakalpojuma plānošanas stadijā būtiski nodalīt, vai tiek veidots daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs, vai iekļaujošs aktivitāšu / multifunkcionāls centrs, jo no tā būs atkarīga tālākā centra vadīšana un administrēšana.

4.1. Struktūra

Zemāk redzams DSPC struktūras piemērs, kurš ietver grupas dzīvokļa, dienas aprūpes centra, specializēto darbnīcu pakalpojumu pieaugušajiem un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem. Centrs veidots balstoties uz nepieciešamību pēc sociālajiem pakalpojumiem konkrētajā teritorijā. Centra vadītājs plāno, organizē, vada un uzrauga visu pakalpojumu darbību, ciešā sadarbībā ar profesionāļu komandas kodolu - sociālo darbinieku un sociālo rehabilitētāju. Papildus katrā pakalpojumā tiek piesaistīt papildus nepieciešamie speciālisti kā aprūpētāji, nodarbību vadītāji, psihologs, dažādi terapeiti.

Uzsākot DSPC pakalpojuma saturisko izveidi rekomendējam, ņemt vērā pilotprojekta “Priekšlikumi klientu grupēšanai un nepieciešamā pakalpojumu apjoma noteikšanai” iegūtos rezultātus, jo izstrādātā metodika ir kontekstā ar Pasaules Veselības organizācijas (PVO) Starptautisko funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikāciju - ICF (SFK) (Funkcijas, aktivitātes un dalības (vides) komponentes), kurā problēmu apraksts tiek noteikts 4 līmeņos (1. viegla problēma, 2. mērena problēma, 3. smaga problēma, 4. absolūta problēma). Kas palīdz saplānot nepieciešamo speciālistu skaitu katram DSPC sniedzamajam pakalpojumam un būs atbilstošs mērķa grupai un to aprūpes līmenim.

Kad ir definēta katra centrā iekļautā pakalpojuma mērķa grupa un skaits, nepieciešams veikt priekšizpēti un noteikt potenciālo klientu sadalījumu pa aprūpes līmeņiem un definēt nepieciešamo atbalsta līmeni, tas palīdzēs atbilstoši saplānot cilvēkresursus.

Būtiski atcerēties, ka veidojot DSPC to būs nepieciešams reģistrēt sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā, un katram pakalpojumam ir jāatbilst likumā noteiktajām prasībām.

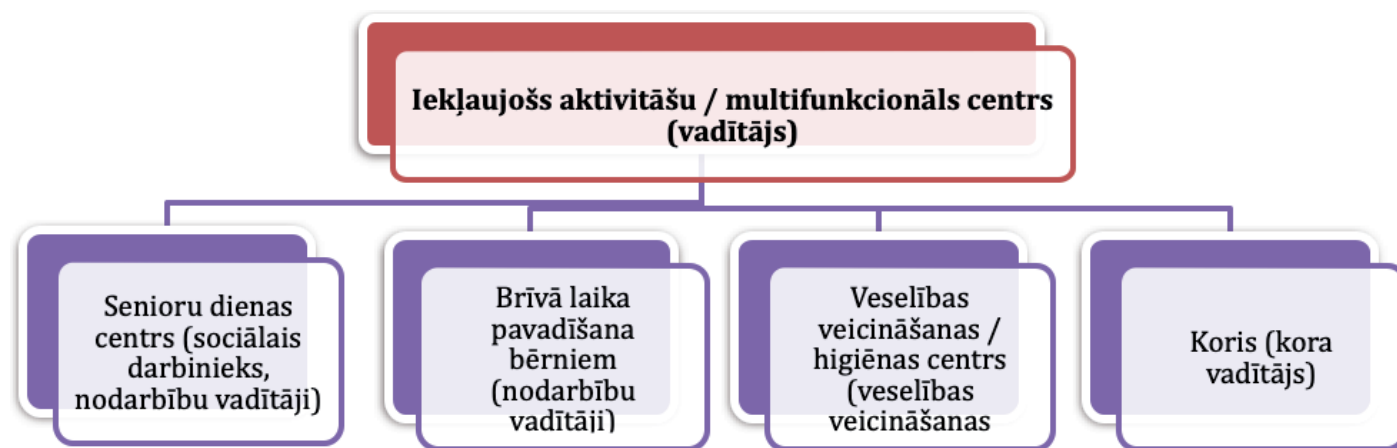
Nākamajā plānošanas posmā, kad centra infrastruktūra jau ir gatava, potenciālie klienti tiek iepazīstināti ar centrā pieejamajiem pakalpojumiem. Uzsākot pakalpojuma sniegšanu, sociālā darba profesionāļu komanda veic katra klienta individuālu izvērtējumu un atbilstoši tam tiek sastādīts individuāls sociālās rehabilitācijas plāns, kurš tālākajā darbā palīdzēs sekot līdzi sasniegtajiem rezultātiem, identificēt radušās grūtības un plānot tālākās darbības ar klientiem.

Ņemot vērā, ka pakalpojumi tiek plānoti savstarpēji saderīgām mērķa grupām, kurām ir līdzīgas problēmas, kā arī zināšanu, izpratnes un attiecīgi – prasmju trūkums, kopējās DSPC pakalpojuma satura plānošanas reizēs tiek aktualizētas tās tēmas un jomas, kuras nepieciešams iekļaut gan grupu nodarbībās, gan individuālajās nodarbībās.

Ja klienti iepazīstināmi ar pavisam jaunu informāciju (piemēram, birokrātisku jautājumu risināšana; iestāžu

kompetence utt.) praksē tiek ieviests princips – primāri vispārēja informācija tiek sniegta grupu nodarbībā, kas vēlāk tiek nostiprināta individuālu nodarbību un konsultāciju laikā.

Zemāk apskatīsim iekļaujoša aktivitāšu / multifunkcionāla centra struktūru, kurā ietverts dienas aprūpes centrs senioriem (sociālais pakalpojums), brīvā laika pavadīšanas centrs bērniem, veselības veicināšanas un higiēnas centrs, un koris. Arī šajā gadījumā centra darbību plāno, organizē, vada, un uzrauga tās vadītājs, tomēr ar atšķirību, ka tikai dienas centrs tiek reģistrēts sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā un tikai šajā struktūrvienībā ir nepieciešams piesaistīt sociālo darbinieku. Pārējās struktūrvienībās tiek piesaistīti speciālisti atbilstoši tās specifikai un pieprasījumam pēc nodarbībām.

Šajā gadījumā klientu grupēšana un pēcāk sociālās rehabilitācijas plāna izstrāde būs nepieciešama tikai dienas centram. Pārējās struktūrvienībās tas nebūs nepieciešams.

4.2. Iespējamā sociālās iekļaušanas pasākumu sinerģija daudzfunkcionālajos centros.

Visu DSPC aktivitāšu un īstenojamo pasākumu pamatā izmantojama uz personu vērsta domāšana un plānošana, proti, strukturētu metožu kopums, kas paredzēts atbalsta sniedzējiem, lai palīdzētu nodrošināt dzīves kvalitāti no atbalstāmas personas perspektīvas – lai plānotu kopā ar personu, nevis personas vietā. Šīs metodes var tikt izmantotas, lai palīdzētu personai domāt par to, kas šobrīd ir svarīgs personas dzīvē un ko persona vēlas sasniegt nākotnē. Šī metode skata personu kā vienu veselumu un nefokusējas uz medicīnisko vai funkcionālo modeli, kuri „izlabo to, kas ir „nepareizs”.

Tikai individualizēta, mērķtiecīga, regulāra un stipro pušu aktivizējoša aktivitāšu pielietošana sniegs galvenā mērķa sasniegšanu uz personas vērstas plānošanas kontekstā – maksimālu klienta iesaisti lēmumu pieņemšanā un potenciāla sasniegšanu klientam draudzīgākajā veidā.

Šī mērķa sasniegšanā var tikt pielietotas tādas aktivitātes kā:

☑ **Ikdienas prasmju attīstīšana un veicināšana** – piemēram, ēdiena pagatavošana un ēšana, atbilstoša apģērbu izvēle un apģērbšanās; personiskās higiēnas

ievērošana; iepirkumu plānošana un veikšana (t.sk. internetveikali) u.c.);

☑ **Mūžizglītības aktivitātes** – piemēram, pamatzglītības prasmju uzturēšana personām ar GRT (mācīties burtus – rakstīt, lasīt; mācīties skaitļus – aritmētika; izpratne par mērvienībām utt.); viedtālrunu un datorprasmju attīstīšana; darbs ar internetu un e-sistēmu izmantošana ikdienā u.c.;

☑ **Izglītojošas grupu nodarbības** – piemēram, gan ciklu veidolā (Ceļvedis audzinot pusaudzi utt.), gan regulāras, izglītojošas interaktīvas grupu nodarbības ikdienas kvalitatīvākai norisei (piemēram, tādas tēmas kā – skolas / darba izvēle un pieteikšanās tam; aktualitātes sociālajā sistēmā; veselīga dzīvesveida pamati; atkritumu šķirošana; juridiskie pamatjautājumi; komunikācijas un attiecību veidošana; kā saprast savas emocijas; atkarību profilakse u.c.);

☑ **Darba prasmju un iemaņu attīstīšana un veicināšana** – piemēram, sveču liešana, aušana, šūšana, ziepju izgatavošana, darbs ar koku vai kartonu utt.;

☑ **Interesu klubi** – piemēram, rokdarbnieku klubs, svešvalodu klubs, diskusiju klubs utt.;

☑ **Mākslas un māksliniecisko spēju attīstīšana** – piemēram, zīmēšana, adīšana/ tamborēšana, mūzika,

foto / video pamati; teātra uzvedumu veidošana, u.c.;

☑ ***Dažāda, lietderīga brīvā laika pavadīšana*** – kultūras pasākumu apmeklēšana, dalība vietējās kopienas veidotajās kultūras vai aktīvās atpūtas aktivitātēs, gadskārtu un citu svētku svinēšana, galda spēles, kino vai koncertu ierakstu skatīšanās u.c.;

☑ ***Veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi*** – piemēram, slimību profilakses pārbaudes iespējas (eksprestesi utt.), izglītojošas lekcijas, personisko iemaņu attīstīšana utt.;

☑ ***Fiziskās aktivitātes*** – piemēram, asistēta pastaiga (t.sk. orientēšanās spēju attīstība nepazīstamā vidē); vingrošana / nūjošana; ikdienas vingrojumu veikšana pēc ilgākas sēdēšanas utt.

☑ ***Sadarbības veicināšana ar vietējo kopienu*** – piemēram, iesaiste interešu nodarbību apmeklējumā; pašdarbības kolektīvos; amatieru sporta komandās utt.;

☑ ***Psihosociāls atbalsts*** (t.sk. individuāla konsultēšana, kā arī atbalsta grupu / pašizziņas vai pašpalīdzības grupu pieejamība) ar mērķi – palīdzēt rast klientam motivāciju personisko problēmu risināšanai un veikt darbības tā īstenošanā.

☑ ***Sociālā darbinieka konsultācijas*** sociālo problēmu risināšanai.

☑ ***Speciālistu / terapiju papildus piesaiste***, atbilstoši pakalpojumu saņemošo klientu mērķa grupai – piemēram, audiologopēds, psihologs, psihoterapeits, fizioterapeits, ergoterapeits, ABA terapeits, speciālais pedagogs, kanisterapija, montesori nodarbības, mūzikas vai mākslas terapija, slito smilšu terapija, multisensorās telpas sensorās terapijas veikšanai utt.

Lielākais izaicinājums ir visas klientam nepieciešamās aktivitātes saplānot un sabalansēt vienas nedēļas vai mēneša ietvaros. Vadlīniju pielikumā ir plānošanas piemēri.

4.3. Ieteicamais ētikas kodekss

Atšķirībā no Iekšējās kārtības noteikumiem, kas detalizēti uzskaita rīcības algoritmu DSPC pakalpojuma īstenošanā, Ētikas kodeksa mērķis ir skaidrot un noteikt tos ētiskos principus un ar tiem saistītās tiesības, pienākumus, atbildību un ētiskas uzvedības standartus, kas nodrošina pakalpojuma kvalitāti.

Ieteicamā Ētikas kodeksa izstrādē par pamatu ņemts Latvijas sociālo darbinieku ētikas kodekss, kā arī vispārējie ētikas pamatprincipi, kas vērsti uz abpusē-

ju sociālā darba speciālistu un klientu sadarbības kvalitatīvu mijiedarbību.

DSPC ētikas kodekss (piemērs)

Sociālā darba speciālists savā darbībā ievēro sekojošus ētikas standartus:

Vispārējie ētiskas uzvedības standarti:

☑ Censties saprast katru atsevišķu klientu un klienta sistēmu, kā arī elementus, kas ietekmē rīcību un nepieciešamos pakalpojumus;

☑ Aizstāvēt un attīstīt profesionālās vērtības un zināšanas, atturoties no jebkuras rīcības, kas var ietekmēt profesijas prestižu;

☑ Atzīt profesionālos un personiskos ierobežojumus;

☑ Darbā izmantot visas atbilstošās zināšanas un iemaņas;

☑ Ieguldīt profesionālo pieredzi, piedaloties stratēģiju un programmu izstrādē, kas uzlabotu klientu mērķa grupu un sabiedrības dzīves kvalitāti;

☑ Noteikt un skaidrot sociālās vajadzības, sociālo problēmu pamatus un raksturu.

☑ Pakalpojumu veidot sadarbojoties sociālā darba speciālistiem un klientiem, klientu interešu labā, tomēr respektējot pārējo pušu intereses.

Sociālā darba speciālista standarti dabam ar klientu:

☑ Sociālā darba speciālists primāri ir atbildīgs klienta priekšā;

☑ Sociālā darba speciālistam jānodrošina klienta tiesības uz sadarbības attiecībām, kas balstītas uz uzticēšanos, privātās dzīves respektēšanu un konfidencialitāti, cieņu, pieklājību, kā arī atbildīgu informācijas izmantošanu;

☑ Sociālā darba speciālistam jāatzīst un jārespektē klienta individuālos mērķus, atbildību un atšķirības, palīdzot uzņemties atbildību par personīgo rīcību;

☑ Sociālā darba speciālistam jāpalīdz klientam – individam, grupai – sasniegt pašrealizāciju, ievērojot citu tiesības uz pašrealizāciju. Sniedzot pakalpojumu, klientam jāpalīdz saprast un izmantot sadarbības attiecības ar sociālā darba speciālistu, klienta likumīgo vēlmi un interešu sekmēšanai.

Sociālā darba speciālista standarti attiecībā uz institucionālo sadarbību:

- ☑ Strādāt un / vai sadarboties ar tām institūcijām, kuru politika, procedūras un darbība ir vērsta uz pakalpojumu sniegšanu un tādas profesionālās prakses veicināšanu, kas atbilst sociālā darba speciālistu ētikas principiem;
- ☑ Ar atbildības sajūtu pildīt DSPC noteiktās funkcijas un īstenot mērķus, kas vērsti uz saprātīgu politiku, procedūru un prakses attīstību;
- ☑ Lai uzlabotu klientu apkalpošanu, ierosināt vēlamās izmaiņas politikā, procedūrās un praksē.
- ☑ Nodrošināt profesionālo atbildību par darba efektivitāti un rezultātiem ar periodiskiem pārskatiem par pakalpojuma sniegšanas procesu.
- ☑ Kad politika, procedūras un prakse atrodas tiešā pretrunā sociālā darba speciālistu ētiskajiem principiem, izmantot visus ētiski pieņemamos līdzekļus, lai pārtrauktu neētisku rīcību.

Sociālā darba speciālista standarti sadarbībai ar kolēģiem:

- ☑ Cienīt kolēģu un citu nozaru speciālistu izglītību, profesionālo sagatavotību un prasmes;
- ☑ Atzīt kolēģu un citu speciālistu viedokļu un prakses atšķirības, kritiku izteikt konstruktīvi;
- ☑ Informēt kolēģus, citu nozaru speciālistus un brīvprātīgos par iespējām apgūt vai papildināt zināšanas un pieredzi, lai veicinātu kopīgu profesionālo izaugsmi;
- ☑ Aizstāvēt kolēģus pret netaisnīgu rīcību;
- ☑ Neizmantojot kolēģu vai citu personu nezināšanu un kļūdas, prast atzīt un labot savas kļūdas un nepareizu rīcību.

Klients, saņemot pakalpojumu, ievēro sekojošus ētikas pamatprincipus:

Atbildība:

- ☑ klients ir atbildīgs par iesaisti pakalpojuma saņemšanā un līdziesaisti rīcības virziena noteikšanā;
- ☑ klients ir atbildīgs par DSPC materiālo vērtību saudzīgu un atbildīgu lietošanu;

Atklātība

- ☑ būt atklātam pret DSPC sociālā darba speciālistiem par saviem mērķiem un situāciju, lai saņemtu atbilstošu atbalstu;

Pieklājība un sadarbība

- ☑ attiecībās ar citiem klientiem un darbiniekiem klients izturas pieklājīgi, laipni, izpalīdzīgi, respektējot citu tiesības un pienākumus,
- ☑ nepieļauj pazemošanu, ignorēšanu, necenzētu vārdu vai žestu lietošanu, neizplata nepatiesas ziņas par citu klientu vai darbinieku;

Godprātība

- ☑ savlaicīgi informē par ierobežojumiem pakalpojuma saņemšanas turpināšanai vai novērotajiem traucējumiem;

Uzvedības kultūra

- ☑ organizēto nodarbību laikā tiek izslēgta mobila tālruna skaņa un privātās sarunas tiek veiktas pēc nodarbības, ārpus nodarbības telpas.

3. Metodes ētikas jautājumu / problēmu risināšanai:

- ☑ DSPC vadītājam ir pienākums nodrošināt, lai ar Ētikas kodeksa pārkāpumiem saistītus jautājumus / problēmas varētu izskatīt un mēģināt atrisināt iestādes iekšienē.
- ☑ Minētā mērķa sasniegšanai organizējama sociālā darba speciālistu un/ vai klientu sanāksme, kuras ietvarā tiek apspriests un analizēts konkrētais pārkāpums, rasta jaunu iespēju un izvēļu radīšana.
- ☑ Par konstatētajiem pārkāpumiem un īstenojamo rīcību to atkārtotai nepieļaušanai ziņas tiek izplatītas visiem darbiniekiem vai klientiem. Tādējādi samazinot šādu gadījumu atkārtāšanos nākotnē un radot praksi, ka tas ir nosodāms.
- ☑ Ja pieļautie Ētikas kodeksa normu pārkāpumi radījuši būtiskas negatīvas sekas pakalpojuma kvalitātē, piemērojamas sekas, atbilstoši DSPC Kartības noteikumos noteiktajam.
- ☑ Sociālā darba speciālisti un klienti ar savu parakstu apstiprina, ka ir iepazinušies ar Ētikas Kodeksu, un apņemas šīs normas strikti ievērot.

4.4. Iespējamā mijiedarbība ar vietējo sabiedrību, publicitāte, komunikācijas kanāli

Veidojot sabiedrībā balstītu pakalpojumu vai mērķtiecīgi veidojot mijiedarbību ar sabiedrību, iesākams izdalīt vairākus etapus komunikācijas un sadarbības veidošanai. 1. posms Komunikācija ar sabiedrību pirms pakalpojuma uzsākšanas, 2. posms Pakalpojuma īstenošanas gaitā. Kā labās prakses piemēri, izmantota DSPC "LAIPA" pieredze, kas nodrošina 3 dažādus pakalpojumus pilngadīgām personām ar GRT.

Pirms pakalpojuma uzsākšanas

☑ Mērķtiecīga sadarbības veidošana ar vietējo kopienu. Piemēram, DSPC darbinieku iepazīšanās ar pašvaldībā esošo iestāžu, pašdarbības u.c. aktivitāšu nodarbību vadītājiem, potenciālajiem darba devējiem un to piedāvātajām iespējām potenciālajiem klientiem, kā arī vienlaicīga informēšana par DSPC mērķu grupu un potenciālu pilnvērtīgi iekļauties sabiedrībā.

Piemēram,

- DSPC "LAIPA" darbinieki, iepazīstoties ar vietējās kopienas pašdarbības kolektīvu vadītājiem, ieguva informāciju, ka, ja kāds no klientiem, kurš uzsāks pakalpojumu saņemšanu grupu dzīvoklī, vēlas pievienoties tautu deju kolektīvam mēģinājumu procesā – laipni aicināti to īstenot. Uzsākot grupu dzīvokļu pakalpojumu vēlmi un pievienojās deju kolektīvam 2 klienti (abi iepriekš saņēmuši pakalpojumu ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijā). Sakarā ar DSPC pakalpojuma izbeigšanu viens no klientiem izbeidza dalību tautas deju kolektīvā, bet otrs klients joprojām turpina aktīvu un regulāru nodarbību apmeklēšanu jau pusotra gada garumā. Dalība mēģinājumos ļāva gan pašiem klientiem iedzīvoties jaunajos apstākļos un dzīvesvietā, gan daļai aktīvāko vietējās sabiedrības pārstāvju iepazīt personas, kuras saņem pakalpojumus grupu dzīvoklī, kā rezultātā veidojušās pozitīvas un savstarpēji palīdzošas attiecības arī ārpus deju nodarbībām;

- Apzināta vietējo uzņēmēju darbības specifika, uzņēmēju izvirzītās zināšanu un prasmju prasības trūkstošajiem darbiniekiem. Sadarbības rezultātā ar vienu no uzņēmējiem, pusotra gada laikā uz darba līguma pamata nodarbināti 7 DSPC klienti nepilna darba laika noslodzei, palīdzdarbu veikšanai.

☑ Informācija presē, sociālajos tīklos par pakalpojumu, tā uzsākšanu

☑ Pirms pakalpojuma uzsākšanas (klientu uzņemšanas) organizētas atvērto durvju dienas, kur ikvienam interesentam (pašvaldības iedzīvotāji), iepazīties ar DSPC telpām, darbiniekiem, plānotajiem pakalpojumiem un attiecīgi – iegūt informāciju par klientu mērķu grupām.

Piemēram,

DSPC "LAIPA" atvērto durvju dienu ikvienam interesentam organizēja DSPC atvēršanas dienā, kur darbinieki interesentus sadalīja mazākās grupās un izvadāja gan pa DSPC telpām, gan iepazīstināja ar visiem plānotajiem pakalpojumiem un ietekmi pakalpojumu mērķa grupas iekļaušanās sabiedrībā, Atsauc uz atvērto durvju dienu skat. piemēram, portāla www.jauns.lv/raksts/zinas/397125-kalniciema-atklas-par-pusotru-miljonu-eiro-izbuveto-socialo-pakalpojumu-centru-laipa

Pakalpojuma īstenošanas gaitā

☑ Pakalpojumu atspoguļojums sociālajos tīklos

Piemēram,

DSPC "LAIPA" izveidots savs konts portālā Facebook (<https://www.facebook.com/dspc.laipa>), kuram kopš pakalpojuma atvēršanas 2020. gada 4. augustā jau izveidojies 1100 cilvēku jeb sekotāju pulks. Pēc novērotā – daļa no tiem ir Kalnciema iedzīvotāji, kur arī atrodas DSPC "LAIPA". Tādējādi vēl vairāk veicinot vietējās sabiedrības izpratni un informētību par pakalpojumiem un konkrēto klientu mērķa grupu. Ar klientu rakstiski apliecinātu piekrišanu, minētajā profilā tiek izvietotas bildes no dažādām DSPC aktivitātēm, notikumiem, svētkiem, nodarbībām utt., tā radot iespēju ikvienam interesentam vairāk iepazīt gan DSPC "LAIPA" darbību, gan pašiem klientiem veicināt pašpalāvēību un pašapziņu, jo praksē novērots, ka tas piedzīvots īpašos pozitīvu kāpumu gadījumos, kad publicēti individuālu klientu attēli ar paveikto.

☑ Iesaistīšanās vietējās kopienas aktivitātēs

Piemēram, DSPC "LAIPA" klienti, darbinieku iedrošināti, iesaistās dažādās kultūras dzīves pasākumos Kalnciemā, piedalās 18. novembra pasākumos, apkārtnes sakopšanas talkās, Kalnciema kultūras namā apskatāma radošo darbu izstāde.

☒ **Dalība informatīvās kampaņās, projektos**

Piemēram, DSPC "LAIPA" klients ir viens no Labklājības ministrijas kampaņas "Cilvēks, nevis diagnoze" vēstnešiem. Tāpat, viena no kampaņas "Cilvēks, nevis diagnoze" satikšanās noritēja Kalnciemā ar kopīgu sadziedāšanos, kur bija iesaistīti ne vien DSPC "LAIPA" klienti un darbinieki, bet arī pieredzes apmaiņas dalībnieki, sadarbības partneri un vietējie iedzīvotāji.

☒ **Iesaiste publiskās telpas labiekārtotības veicināšanā / projektos, kuru mērķis veidot infrastruktūras attīstību (piemēram, aktivitātes laukumi, āra sporta laukumi utt.)**

Piemēram, DSPC "LAIPA" klienti, darbinieki motivēti un vadīti, regulāri veido gan iekštelpu, gan ēkas eksterjera noformējumu atbilstoši attiecīgajam gadalaikam un / vai svētkiem. Tāpat īpaša uzmanība tikusi pievērsta apstādījumu veidošanai pie centra (dobes izveide un klientu pašrocīgi veidotu puķu kastu no palešu materiāla uzstādīšana, kuros izmantoti dāvināti ziedu stādi), apstādījumu pilnveidošana pie centra apzaļumotajā zonā utt.

Tāpat viens no DSPC "LAIPA" klientiem ir iesaistīts Nodarbinātības valsts aģentūras īstenotajiem projektiem par nodarbinātību personām ar invaliditāti un regulāri nodrošina gan DSPC "LAIPA" pieguļošās teritorijas uzkopšanu, gan netālu esošā sociālā aprūpes centra teritorijas uzkopšanu.

☒ **Abpusēja pieredzes apmaiņa**

Piemēram,

- DSPC "LAIPA" Dalība Zemgales plānošanas reģiona DI projekta "Atver sirdi Zemgalē" veidotajā tiešsaistē organizētajā pieredzes apmaiņas pasākumā "Sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu organizēšana un nodrošināšana mērķgrupām".

- Sadarbībā ar Zemgales plānošanas reģiona DI projekta "Atver sirdi Zemgalē" pārstāvjiem organizēts seminārs – pieredzes apmaiņas pasākums par DSPC "LAIPA" sasniegto pirmā darbības gada ietvaros, kopā ar zibakcijas "Cilvēks, nevis diagnoze" īstenošanu.

- Sadarbībā ar sociālo uzņēmumu SIA "4 vēji" dalība Lauku partnerības "Lielupe" organizētā pieredzes apmaiņas braucienā, gan iepazīstot citus sociālos

uzņēmējus Lauku partnerības darbības teritorijā, gan savā pakalpojuma prezentēšana.

- Regulāra abpusēja pieredzes apmaiņa ar valsts un pašvaldību iestāžu un nevalstiskām organizācijām gan Latvijā, gan ārvalstīs. Gan gūstot jaunas zināšanas un pieredzi īstenotā pakalpojuma attīstīšanai un pilnveidei, gan daloties ar savu pieredzi un sasniegto, tādējādi sniedzot atpazīstamību un iegūstot sadarbības partnerus visā Latvijā un ārvalstīs, dažādās nozarēs.

4.5. Ieteicamais telpu, aprīkojuma plānojums

Ņemot vērā DSPC noteikto darbības ietvaru - nodrošināt vairāku veidu sociālos pakalpojumus dažādām klientu grupām, arī iesaistīt klientus sociālās rehabilitācijas vai sociālās aprūpes pasākumos, nepieļaujot savstarpēji nesaderīgu klientu grupu darbību vienlaikus, jau sākotnēji pakalpojuma īstenotajam veicams nozīmīgs darbs pakalpojuma plānošanas procesā. Proti, gan telpu plānošanā, gan speciālistu piesaistē, lai sniegtu nepārtrauktu, regulāru un pilnvērtīgu pakalpojumu izvēlētajām mērķu grupām.

Uzsākot centra izveides plānošanu būtiski ņemt vērā Universālā dizaina principus un paredzēt vides pieejamību dažādām mērķa grupām, kā arī iepazīties un ievērot Latvijas likumdošanas normatīvos aktus, kas nosaka vides pieejamības kritērijus un būvnormatīvus šāda tipa ēkām ar sociālo pakalpojumu izmantošanas mērķi.

Ministru kabineta noteikumos Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem" ir noteiktas prasības sociālo pakalpojumu sniedzēja telpām un videi: būves vai telpu grupas lietošanas veids atbilst normatīvajos aktos par būvju klasifikāciju noteiktajām prasībām; telpas ir piemērotas un aprīkotas atbilstoši to lietošanas mērķim, ievērojot klientu vecumu un funkcionālo stāvokli; telpu plānojums, daudzums un veidi atbilst klientu vajadzībām un risināmo problēmu specifikai; klientiem ar kustību traucējumiem ir piemērotas telpas ēkas pirmajā stāvā, šajās telpās ir pieejams pilns sociālo pakalpojumu apjoms, ja sociālo pakalpojumu sniedzējs sociālos pakalpojumus sniedz telpās, kuras izvietotas vairākos stāvos, un ēkā nav lifta vai pacēlāja u. c.

Atsevišķi noteikts, kādām jābūt telpām dažādiem aprūpes veidiem. Pilngadīgo aprūpes institūcija nodrošina istabas aprīkojuma un iekārtojuma atbilstību klienta vecumam un funkcionālajam stāvoklim. Dzīvojamās istabas platība kvadrātmetros ir noteikta

tikai atsevišķiem pakalpojumiem – bērnam sociālās rehabilitācijas institūcijā, pusceļa mājas klientiem, pansijas klientiem.

Vides un informācijas pieejamības jomas attīstībā nozīmīgu ieguldījumu ir sniegušas NVO, kas strādā ar invaliditātes politikas jautājumiem. Tā piemēram, Invalīdu un viņu draugu apvienība “Apeirons” sagatavoja “Metodisko materiālu vides pieejamības nodrošināšanā publiskās ēkās un ārējā vidē pēc universālā dizaina principiem”. Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO izstrādāja “Vides pieejamības vadlīnijas publiskām būvēm un telpām un publiskajai ārtelpai” (Labklājības ministrija, 2018).

Metodiskais materiāls un Vides pieejamības vadlīnijas norāda, ka Būvniecības likuma 4. pantā noteikts, ka būvniecībā ir jāievēro vides pieejamības principu, saskaņā ar kuru būvniecības procesā tiek veidota vide, kurā ikviena persona var ērti pārvietoties un izmantot būvi atbilstoši tās lietošanas veidam. Tādēļ papildu būvnormatīvos noteiktās darbības ir specifiskas ar to, ka tās īpaši veicina vides un informācijas piekļūstamības personām ar kustību traucējumiem;

redzes; dzirdes; garīga rakstura traucējumiem.

Lai pielietotu labās prakses vai inovatīvus risinājumus būvniecībā kā specifiskas darbības var iezīmēt tādas darbības kā, piemēram:

- ✓ reljefa virsma būvēs;
- ✓ kontrastējošs krāsojums pie līmeņu un virsmu maiņas;
- ✓ marķējumi un piktogrammas;
- ✓ aizsargmargas;
- ✓ automātiski veramas durvis un fiksējoši durvju mehānismi;
- ✓ ergonomiski rokturi un aprīkojums;

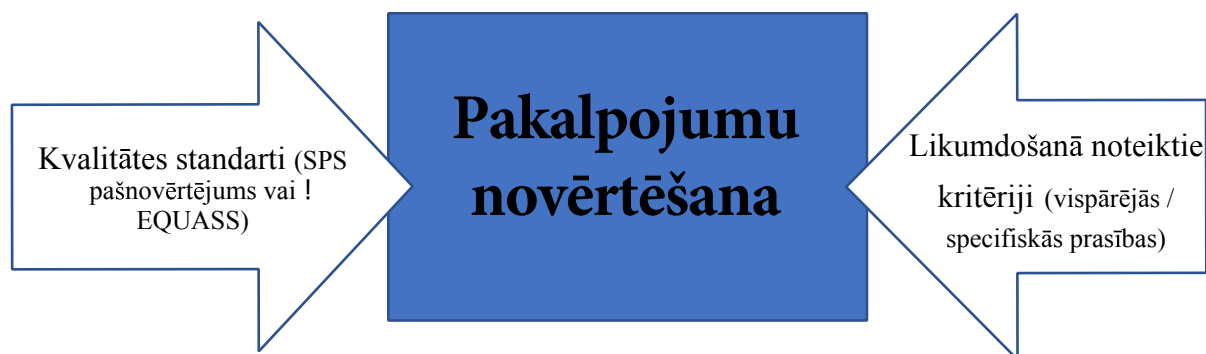
Nepieciešamība nodrošināt cilvēka cienīgu dzīvi, iekļauties darba tirgū un īstenot aktīvu līdzdalību dažādās sabiedrības dzīves jomās, t.sk. personām ar invaliditāti, ir ietverta Latvijas augstākā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos.

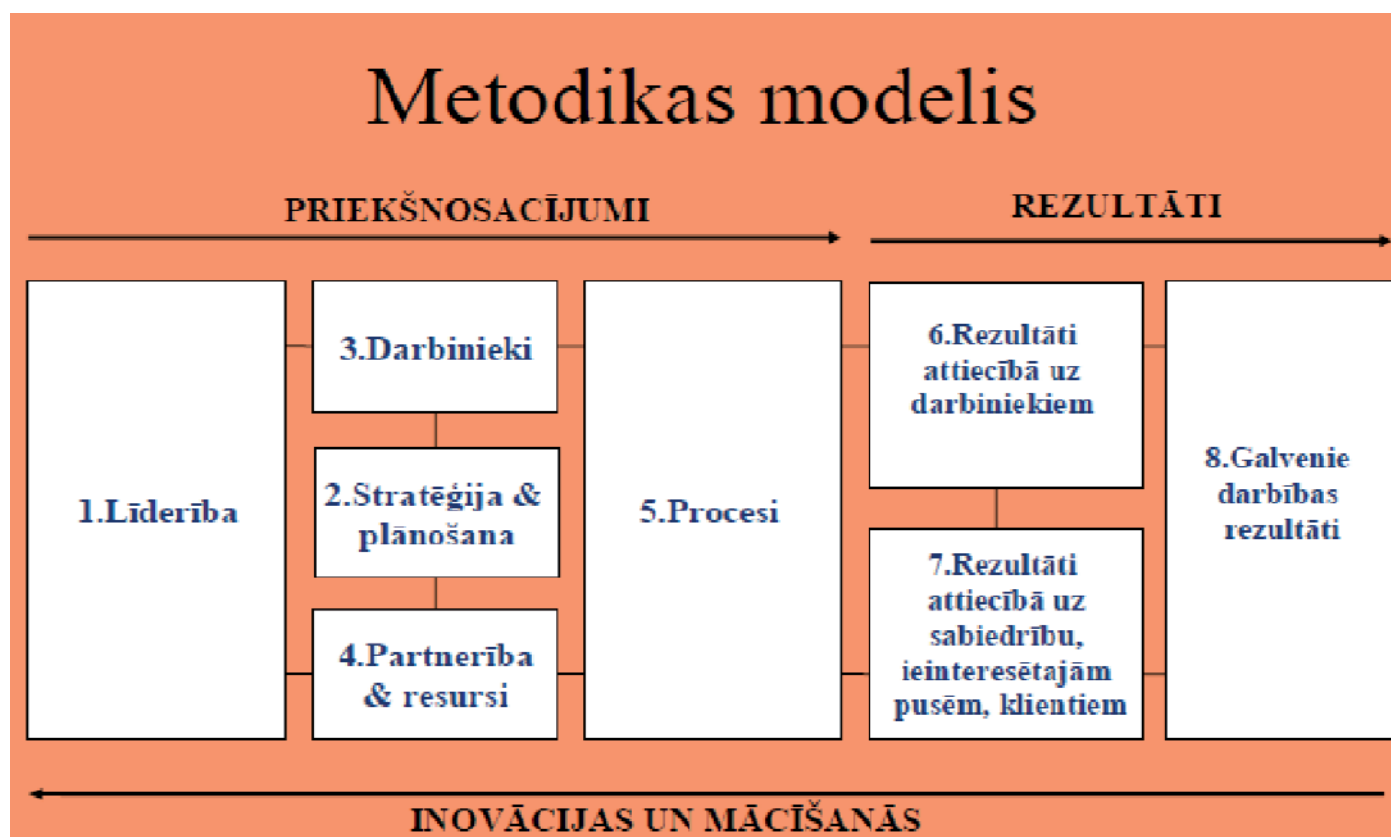

4.6. Ieteicamās pašnovērtēšanas metodikas

Pakalpojuma pašnovērtēšanā var tikt izmantojami dažādi modeļi. Metodikas ietvaros piedāvājam vērst uzmanību sniegtajam pakalpojumam ne vien sekojot likumdošanas prasībām, bet ņemot vērā arī pakalpojuma novērtēšanas standartus, kur kā piemēri izvēlēti Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēju pašnovērtējuma metodika (SPS pašnovērtējums), kas veidots balstoties uz Vispārējās novērtēšanas struktūras modeli (Common Assessment Framework model jeb CAF) vai Eiropas sociālo pakalpojumu kvalitātes vadības sistēmas modeli (European Quality in Social Services, EQUASS), kas sniedz padziļinātu ietvaru sociālā pakalpojuma kvalitātes kritērijiem un tā piemērošanu praksē.

SPS pašvērtējums ietver 8 kritērijus, apakškritērijus un prasības. Kopumā SPS pašvērtējums ietver tādas jomas kā:

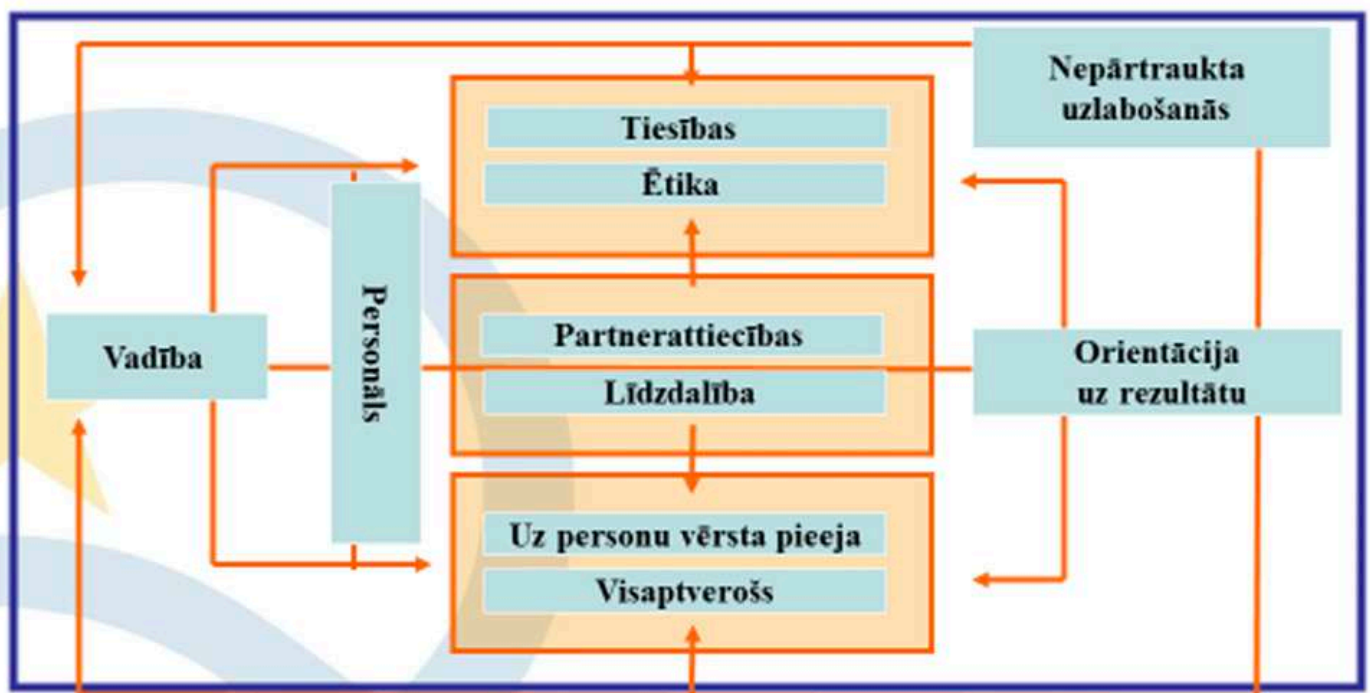
Avots: Sociālo pakalpojumu sniedzēju pašnovērtējuma metodika. Metodikas ievads.

EQUASS jeb Eiropas sociālo pakalpojumu kvalitātes vadības sistēmas modelis ir Eiropas Savienībā legalizēta kvalitātes vadības sistēma sociālo pakalpojumu sniedzējiem. Šī sistēma ietver sevī vispārējos kvalitātes vadības sistēmas elementus ar sociālo pakalpojumu pieeju, veicinot uz klientu vērstu pieeju un pakalpojumu saņēmēju iesaistīšanos pakalpojumu plānošanā un izvērtēšanā; darbinieku motivāciju pilnveidot ikdienas darba kvalitāti; biznesa pieejas integrāciju sociālā pakalpojuma jomā jeb rezultātu mērīšana utt.

EQUASS izdala 10 kvalitātes principus, kur katram izvirzīti indikatori, kuru izpilde un ieviešana veicina pakalpojuma kvalitātes pilnveidi.

EQUASS ietvars un 10 kvalitātes principi

1. Vadība
2. Darbinieki
3. Tiesības
4. Ētika
5. Partnerība
6. Līdzdalība
7. Uz personu centrēta pieeja
8. Atbilstība
9. Orientācija uz rezultātiem
10. Nemitīga izaugsme

Lietuvas kolēģiem ir liela pieredze darbā ar EQUASS modeli, kura ir atspoguļota Vadlīniju otrajā daļā.

DSPC darbībā var būt vērā ņemami dažādi normatīvie akti, kas ir atkarīgi no klientu mērķa grupas (bērns / pilngadīga persona; vardarbībā cietusī persona / vardarbību veikusī persona utt.), kam pakalpojums tiek nodrošināts un sniegtais pakalpojums (ar izmitināšanu / bez izmitināšanas utt.).

Likumdošanas prasības ietvertas tādos galvenajos normatīvos aktos kā:

- Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums;
- Bērnu tiesību aizsardzības likums;
- Psihologu likums u.c. likumi.
- Ministru kabineta 21.12.2021 noteikumi nr.878

“Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi”

- Ministru kabineta 11.08.2020. noteikumi Nr. 509 “Kārtība, kādā no apreibinošām vielām un procesiem atkarīgas personas saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus”

- Ministru kabineta 03.12.2019 noteikumi nr.578 “Noteikumi par sociālās rehabilitācijas pakalpojuma saņemšanu no valsts budžeta līdzekļiem sociālās rehabilitācijas institūcijā”

- Ministru kabineta 16.07.2019. noteikumi Nr. 344 “Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumu, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri”

- Ministru kabineta 02.04.2019 noteikumi nr.138 “Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu”

- Ministru kabineta 12.09.2017. noteikumi Nr. 545 “Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā”

- Ministru kabineta 13.06.2017 noteikumi nr. 338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”

- Ministru kabineta 16.06.2015 noteikumi nr.313 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2.specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpoju-

mu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1.pasākuma “Deinstitucionalizācija” īstenošanas noteikumi”

- Ministru kabineta 23.12.2014. noteikumi Nr. 790 “Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanas kārtība no vardarbības cietušām un vardarbību veikušām pilngadīgām personām”

- Ministru kabineta 22.12.2009. noteikumi Nr. 1613 “Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām”

- Ministru kabineta 04.12.2007. noteikumi Nr. 829 “Noteikumi par dienas centru, grupu māju (dzīvokļu)

un pusceļa māju izveidošanas un uzturēšanas izdevumu līdzfinansēšanu”

- Ministru kabineta 12.12.2000. noteikumi Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”

- Ministru kabineta 04.05.1999. noteikumi Nr. 162 “Kārtība, kādā veicama bērna izolācija vispārējā bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu aprūpes un audzināšanas iestādē” u.c. noteikumi.

- Pašvaldības saistošie noteikumi un citi pašvaldības iekšējie reglamentējošie dokumenti;

- DSPC iekšējie normatīvie akti, rīkojumi u.c. dokumenti, kuri nosaka iestādes kārtību un pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanu.

5. Labās prakses piemērs - DSPC «LAIPA»

DSPC «LAIPA», kā labās prakses piemērs **akcentējot** sociālo pakalpojumu **saturu**, vērstu uz pieaugušām personām ar GRT, kas ietver sevī:

a. Centra darbības struktūra

b. Sociālie pakalpojumi (saturs, kvalitāte)

c. Personāls

d. Budžets

e. Infrastruktūra

DSPC «LAIPA» vīzija un mērķis pakalpojumu sniegšanā

DSPC «LAIPA» nodrošina Grupu dzīvokļa, DAC un Specializētās darbnīcas pakalpojumu pilngadīgām personām ar GRT. Praksē tās ir personas, kurām noteikts 1. vai 2. aprūpes līmenis un, kuras pakalpojumu uzsāk saņemt ierodoties no valsts vai pašvaldības sociālās aprūpes un centra (VSAC vai SAC) vai dzīves ģimenē.

Personas, kuras saņem Grupu dzīvokļa pakalpojumu iesaistītas arī DAC un/ vai Specializētās darbnīcas pakalpojuma saņemšanā vai strādā algotu darbu. Ja klienti nodarbināti pusslodzi vai mazāka apjoma slodzi algotā darbā, tie turpina apmeklēt kādu no pakalpojumiem (4 stundas dienā).

DSPC «LAIPA» savā darbībā kā galveno mērķi izvirzījusi tādu darbības modeli, kas vērsts, lai ikviens DSPC klients sasniegtu savu maksimālo patstāvības un iekļaušanās sabiedrībā potenciālu. Proti, grupu dzīvokļa pakalpojuma ietvarā vienlaikus ar mājokļa nodrošinājumu tiek sniegts atbalsts personai svarīgās ikdienas situācijās un visi klienti tiek iesaistīti ikdienas nodarbinātības aktivitātēs (DAC, Specializētā darbnīca vai algots darbs). Tādējādi ikvienam klientam sniedzot viņa individuālām vajadzībām atbilstošu un elastīgu pakalpojumu. Šāda pieeja ļauj sniegt mērķtiecīgu un kvalitatīvu atbalstu klientiem – veicinot ne vien viņu zināšanas un izpratni patstāvīgās dzīves dažādos aspektos, bet arī praktiskās iemaņas šīs zināšanas pielietot praksē. Savā darbībā uzmanību pievēršam, lai katram klientam dažādu nodarbību un individuālā darba ietvarā tiktu sniegts atbalsts un pilnveides iespējas dažādās jomās, piemēram:

- Pašaprūpes un patstāvīgās funkcionēšanas (ēdiena pagatavošana, galda klāšana, mājturības darbi, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju lietošana), un citu prasmju attīstība

(t.sk. personīgās higiēnas ievērošana; apkārtējās vides atbilstoša nodrošināšana; līdzsvars starp aktivitāti un atpūtu; mijiedarbība un līdzsvars starp vientulību un/vai atrašanos sabiedrībā; klienta izpratnes veicināšana un aizsardzība pret riskiem, kas rada apdraudējumu veselībai un dzīvībai; pašnoteikšanās veicināšana u.c.);

- Sadzīves iemaņu pilnveide, uzturēšana, korekcija

(plānošana (personiskais budžets, iepirkumi, maltītes, pasākumi utt.); vērtēšana pēc palīdzības; zināšanas par dažādu iestāžu un pakalpojumu sniedzēju kompetenci; klienta tiesības un pienākumi dažādās dzīves situācijās; ikdienas sadzīvē jautājumu praktiska risināšana; darbošanās ar dažādām sadzīvē nepieciešamām tehnikas ierīcēm u.c.);

- Sociālo prasmju pilnveide

(sevis un savu emociju apzināšanās, to pašregulācija; situācijai atbilstoša reaģēšana; spēja sadarboties; klausīšanās prasme un informācijas precīza sniegšana u.c.);

- Sabiedrībai pieņemamu saskarsmes iemaņu veicināšana

(pieklājības normas; iesaiste vietējās kopienas aktivitātēs; draugu attiecību veidošana un pāra attiecību veidošana; sava pārstāvība dažādās situācijās un sadarbībā ar dažādām iestādēm u.c.);

- Iesaiste nodarbinātībā un nodarbinātību veicinošo prasmju attīstīšana

(DAC, Specializētā darbnīca vai algots darbs; izpratnes par nodarbinātības būtiskumu un nepieciešamību veicināšana un veidošana; personiskas atbildības uzņemšanās veicināšana un veidošana; personisko izaugsmes mērķu izvirzīšana un veicamās darbības to sasniegšanai; sīkās motorikas attīstība; darba iemaņu attīstīšana u.c.);

- Pilnvērtīga brīvā laika pavadīšana

(jaunu brīvā laika pavadīšanas iespēju apzināšana; fiziski aktīva dzīvesveida veicināšana; kultūras pasākumu apmeklēšana; iesaiste vietējās kopienas pašdarbības aktivitātēs un interešu kopās; dalība publiskos pasākumos; ekskursijas; svētku svinēšana u.c.);

- Kognitīvo spēju uzturēšana vai attīstīšana

(izzināšanas funkcija un izpratne, kas sevī ietver arī tādas funkcijas kā uzmanības noturība, spēja vienlaicīgi veikt divus uzdevumus; plānošanas spējas, lēmumu pieņemšana, secinājumu izdarīšana; valoda – tās plūdums un bagātība u.c.);

- Radošo spēju attīstība

(mākslas un mākslinieciskās pašdarbības spēju attīstīšana; iztēles attīstīšana; pašizpaušmes veicināšana u.c.)

- Mūžīgilitāte

(pamatizglītības prasmju uzturēšana personām ar GRT (mācīties burtus – rakstīt, lasīt; mācīties skaitļus – aritmētika; izpratne par mērvienībām utt.); viedtālrunu un datorprasmju attīstīšana; darbs ar internetu un e-sistēmu izmantošana ikdienā u.c.)

2. DSPC “LAIPA” sadarbības modelis, pakalpojuma plānošana un nodrošināšana

DSPC “LAIPA” īstenojot pakalpojumus, saviem klientiem nodrošina:

1. Individuālas sociālā darba konsultācijas (gan sociālā gadījuma risināšana un sadarbība ar citām institūcijām un speciālistiem, gan zināšanu un prasmju pilnveide);

2. Individuālas sociālās rehabilitētājas nodarbības (pilnveido klienta sociālās prasmes un veido jaunas prasmes; stimulē klienta interesi, vēlmi un gribu patstāvīgi un pilnvērtīgi dzīvot; aktivizē iesaistei un socializēšanai u.c.);

3. Atbalsts pašaprūpes un patstāvīgās funkcionēšanas spējas veicināšanai un attīstībai (sociālā darba speciālistu komandas darbs, atbilstoši aktualitātei un individuālajām vajadzībām);

4. Radošās nodarbības (vada Radošo nodarbību vadītājs), kuru laikā attīsta gan sīko motoriku, gan iedrošina savu spēju apzināšanai un pašizpaušmei, radošumam utt.;

5. Dzīves mācības nodarbības (vada Dzīves mācības nodarbību pasniedzēja (profesionālās izglītības pedagogs) tandēmā ar sociālo darbinieci – gan grupu nodarbības, kuru laikā tiek aktualizētas dažādas tēmas patstāvības un pašaprūpes veicināšanai, gan individuāls darbs, kas vērsts grupu nodarbībās izklāstīto tēmu nostiprināšanai, kā arī katra klienta resursu un zināšanu pilnveidei (dažādi – gan koncentrēšanās veicināšana; gan lasītprasmes / rakstītprasmes / rēķināšanas prasmes pilnveide; IT tehnoloģiju prasmju attīstība (t.sk. sadarbība ar valsts un pašvaldības iestādēm e-vidē; e-pasts; internetbakas lietošana, skārienjūtīgo telefonu funkciju apgūšana un sociālo tīklu lietošanas principi utt.; gan svešvalodu prasmju pilnveide u.c.));

6. Keramikā – koncentrēšanās un sīkās motori-

kas pilnveide, darba prasmju attīstība, atbildības uzņemšanās – priekšmeta izgatavošana “no nulles līdz gala rezultātam”;

7. Brīvā laika lietderīga pavadīšana – aktīva dalība vietējās kopienas aktivitātēs; iesaistīšanās dažādos pasākumos un konkursos; došanās tuvākās un tālākās ekskursijās, pastaigās, kopīgu spēļu spēlēšana utt.

8. Sensorā telpa – pārdomāti sakārtota vide jeb daudzu maņu telpa, iekārtota redzes, dzirdes, taustes, ožas un garšas sajūtu aktivizēšanai, nodrošinot gan atpūtu un miera atgūšanu, gan jaunas pieredzes izzināšanas atmosfēru un drošības un uzticēšanās sajūtu, kura ir nepieciešama emociju izjušanai un apzināšanai;

9. Ēst gatavošanas nodarbības – gan grupu nodarbības, gan individuālas nodarbības zināšanu un praktisko iemaņu attīstīšanai pilnvērtīgas maltītes gatavošanai;

10. Specializētās darbnīcas nodarbības – darba prasmju attīstīšana darbam ar kartonu, papīru, atsevišķos gadījumos – kokmateriālu.

DSPC “LAIPA” individuālo konsultāciju/nodarbību un grupu nodarbību saturiskie plāni tiek veidoti, balstoties gan uz izstrādāto gada aktivitāšu plānu, gan ņemot vērā aktuālās problēmsituācijas. Īpaša vērība tiek pievērsta Dzīves mācību nodarbību plānam un tas tiek operatīvi precizēts atbilstoši tā brīža klientu aktualitātei vai sabiedrības norisēm (skat. paraugam Dzīves mācības nodarbību plānu š.g.).

Katru nedēļu sociālā rehabilitētāja vai sociālā darbiniece izveido kopēju DAC un Specializētās darbnīcas aktivitāšu grafiku (skat. paraugam Nedēļas aktivitāšu plāns), kurā iekļauj gan plānotās nodarbības, individuālos darbus, Sensorās telpas apmeklējumu, klientu plūsmu un darbinieku iesaisti katrā no pozīcijām. Tāpat plānā tiek iekļauti individuāli klientu plānoti pasākumi (piemēram, ārsta apmeklējums, iestādes apmeklējums utt.) un to, vai nepieciešams atbalsts tā nodrošinājumā (ja jā – kurš no darbiniekiem to nodrošinās).

Atbilstoši nedēļas plānam, ik pirmdien katram klientam tiek sagatavots individuāls nodarbinātības plāns, kur iekļauta informācija par viņam nodrošinātajām aktivitātēm konkrētajā nedēļā (skat. paraugam Klienta nedēļas plāns). Svarīgi ņemt vērā katra klienta individuālās spējas un zināšanas, pirms izgatavot individuālo nedēļas klienta aktivitāšu plānu. Piemēram, vienā gadījumā tas būs rakstveida plāns, ja klients prot gan lasīt, gan atpazīst digitālā pulksteņa attēlu.

Atsevišķos gadījumos īpaša uzmanība pievēršana burtu lielumam, ja klientam ir redzes problēmas. Citā gadījumā – nodarbību u.c. aktivitāšu laiks tiks attēlots ar analogā pulksteņa attēlojumu, pārējo tekstu atstājot rakstveidā, ja klients prot lasīt, bet orientējas tikai pēc analogā pulksteņa attēlojuma. Plānā iekļautā informācija attēlojama simbolos un analogā pulksteņa attēlojumā, ja klients sākotnēji neprot lasīt / neorientējas digitālā pulksteņa pierakstā utt.

DSPC “LAIPA” darbības laikā uzkrātā pieredze pierāda, ka, lai gan šāds plānošanas process ir laikietilpīgs un darbietilpīgs, tomēr tas sniedz:

- klientiem tik nepieciešamo drošības sajūtu un iepriekšparedzamību;
- sajūtu, ka klients pats seko savas dzīves norisēm un nepieciešamības gadījumā vēršas pie darbiniekiem, lai veiktu korekcijas plānā;
- pārredzamību, kā plānota virzība pašaprūpes un patstāvības attīstībai un pilnveidei;
- atbildības un paškontroles veicināšanu: klientam pašam ir jāseko, lai laikus apmeklētu plānotās aktivitātes vai informētu par ierobežojumiem to neapmeklēšanai;
- plānošanas iemaņu attīstību;
- visu iesaistīto dalībnieku vienota izpratne un informētība par plānoto, kad, kur, kuram jābūt un kādas darbības veicamas (īpaši nozīmīgi, ja rodas nepieciešamība aizstāt kolēģus to prombūtnes dēļ).

DSPC "LAIPA" Nodarbību plāna apraksts

Dzīves mācība**1.-4., 7.-11. MARTS, 2022**

Datums / Laiks	Patstāvīgās dzīves prasmju apguves ietvars	Tēma / aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Nepieciešamie resursi	Aktivitātes mērķis / sasniedzamais rezultāts
1.-4.03.2022	Klientu zināšanu un prasmju pilnveide, atbilstoši individuālajām vajadzībām	Klientu individuālo vajadzību un resursu attīstība un pilnveide (sīkās motorikas attīstība, rakstīprasme, lasītprasme, darbības ar skaitļiem / mēriem / rēķināšana, datorprasmju pilnveide; kognitīvo spēju pilnveide utt.)	<p>Visiem klientiem sensorā telpa;</p> <p>Klients O - darbs ar internetu, e-sistēmas, ibanka;</p> <p>Klients E - datorprasmju pamatlīmeņa apguve; mobilo aplikāciju apguve;</p> <p>Klients F - angļu valodas pamatzināšanu un prasmju pilnveide;</p> <p>Klients T - lasītprasmes, rakstītprasmes apguve, rēķināt prasmes attīstīšana; interneta resursu apguve (t.sk. internetbanka);</p> <p>Klients M - lasītprasmes, rakstītprasmes apguve, rēķināt prasmes attīstīšana;</p> <p>Klients R - precizitātes treniņš un koncentrēšanās spēju attīstīšana;</p> <p>Klients S- spējas paust izvēli treniņš;</p> <p>Klients L - rakstītprasmes pilnveide; darba prasmju ar datoru pilnveide (Word; e-pasts; internets)</p> <p>Klients U - sīkās motorikas attīstība;</p> <p>Klients D - sīkās motorikas attīstība, ikdienas rutīnas plānošanas prasmju pilnveide;</p> <p>Klients A - koncentrēšanās prasmju pilnveide, i-tehnoloģiju mērķtiecīga pielietošana praksē (videobloga veidošana);</p> <p>Klients G - lasītprasmes, rakstītprasmes, apguve, rēķināt prasmes attīstīšana, iepazīšanās ar ibanku;</p> <p>Klients I- datorprasmju apguve;</p> <p>Klients J - datorprasmju attīstība, konsentrēšanās pilnveide, sīkās motorikas attīstīšana.</p>	<p>A4 papīrs;</p> <p>Pildspalvas;</p> <p>Mācību materiāli (grāmatas, darba lapas, mācību komplekti, burtu un ciparu kartiņas utt.) - lasītprasmes attīstīšanai; rakstītprasmes attīstīšanai.</p>	Individuālo vajadzību pilnveides process

<p>03.03.2022</p> <p>Rīts</p> <hr/> <p>Pēcpusdiena</p>	<p>Klientu patstāvības veicināšana - kritiskās domāšanas attīstīšana, medijpratības veicināšana</p>	<p>Kā izvai- rēties no nepatiesas informā- cijas un baumām,</p>	<p>Nodarbība nr.1 / Nodarbība nr.2</p> <hr/> <p>Nodarbība notiek izmantojot vizuālu uzskates materiālu - prezentācija, kurā ietverti gan video, gan infografikas elementi.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tiek demonstrēta prezentācija, kuras ietvarā rosināta diskusija starp nodarbību dalībniekiem, kas viņuprāt ir baumas, nepatiesa informācija un klaji meli. Vai viņi paši ar to ir saskārušies? Vai paši ir izplatījuši nepatiesu informāciju? 2. Kā nepatiesu ziņu un baumu izplatīšana ietekmē cilvēku, kurš to veic? 3. Vērsta uzmanība praktiskām darbībām un uzdomajiem jautājumiem, lai pārlicinātos par sniegtās informācijas patiesumu. Padziļinātai uzskatei demonstrēti video. 4. Drošības noteikumi internetā - kā aizsargāt savus profilus un neķlūt par dezinformācijas upuriem. <ol style="list-style-type: none"> 1. Pārrunāti konkrēti 6 ieteikumi informācijas pārbaudīšanai internetā. 1. Pārrunāta dalībnieku pieredze un paradumi - kādu informāciju viņi līdz šim ir ieguvuši, vai pievērsuši uzmanību tās drošumam, vai pārbaudījuši vairākus avotus, kurš ir informācijas autors utt. 	<p>Powerpoint prezentācija.</p> <p>Informatīvais materiāls:</p> <p>1.https://drossinternets.lv/lv/materials/download/ieteikumi-informācijas-pārbaudei</p> <p>Video materiāli:</p> <p>1.#Baltimeli - viltus ziņas - YouTube</p> <p>2.Re:Baltica - Kā atpazīt viltus ziņas? (facebook.com)</p>	<p>Veicināt klientu kritisko domāšanu - uzdot precizējošus jautājumus, lai iegūtu pamatotu informāciju. Saņemt un nodot korektu informāciju citiem - neķlūt par baumtājiem. Konkrēti, praktiski ieteikumi informācijas pārbaudei.</p> <p>Pievērst uzmanību drošības aspektiem internetā: kā pasargāt savu profilu drošumu, ievērot datu aizsardzību.</p> <p>J a u n i e g ū t ā s zināšanas nepieciešams nostiprināt individuālā darbā.</p>
---	---	---	--	---	---

7.-11.03.2022	Klientu zināšanu un prasmju pilnveide, atbilstoši individuālajām vajadzībām	<p>Klientu individuālu vajadzību un resursu attīstība, pilnveide (sīkās motorikas attīstība, rakstītprasme, lasītprasme, darbības ar skaitļiem / mēriem / rēķināšana, datorprasmju pilnveide; kognitīvo spēju pilnveide utt.)</p>	<p>Visiem klientiem sensorā telpa;</p> <p>Klients O - darbs ar internetu, e-sistēmas, ibanka;</p> <p>Klients E - datorprasmju pamatlīmeņa apguve; mobilo aplikāciju apguve;</p> <p>Klients F - angļu valodas pamatzināšanu un prasmju pilnveide;</p> <p>Klients T - lasītprasmes, rakstītprasmes, apguve, rēķināt prasmes attīstīšana; interneta resursu apguve (t.sk. internetbanka);</p> <p>Klients M - lasītprasmes, rakstītprasmes apguve, rēķināt prasmes attīstīšana;</p> <p>Klients R - precizitātes treniņš un koncentrēšanās spēju attīstīšana;</p> <p>Klients S- spējas paust izvēli treniņš;</p> <p>Klients L - rakstītprasmes pilnveide; darba prasmju ar datoru pilnveide (Word; e-pasts; internets)</p> <p>Klients U - sīkās motorikas attīstība;</p> <p>Klients D - sīkās motorikas attīstība, ikdienas rutīnas plānošanas prasmju pilnveide;</p> <p>Klients A - koncentrēšanās prasmju pilnveide, i-tehnoloģiju mērķtiecīga pielietošana praksē (videobloga veidošana);</p> <p>Klients G - lasītprasmes, rakstītprasmes apguve, rēķināt prasmes attīstīšana, iepazīšanās ar ibanku;</p> <p>Klients I- datorprasmju apguve;</p> <p>Klients J - datorprasmju attīstība, koncentrēšanās pilnveide, sīkās motorikas attīstīšana.</p>	<p>A4 papīrs;</p> <p>Pildspalvas;</p> <p>Mācību materiāli (grāmatas, darba lapas, mācību komplekti, burtu un ciparu kartiņas utt.) - lasītprasmes attīstīšanai; rakstītprasmes attīstīšanai</p>	Individuālo vajadzību pilnveides process
---------------	---	---	--	---	--

<p>10.03.2022</p> <p>Rīts</p> <p>Pēcpusdiena</p>	<p>Klientu patstāvīgās dzīves prasmju attīstība</p>	<p>Patstāvības veicināšana – mā-joklis un darbinieku atbalsta iespējas</p>	<p>Nodarbība nr.1 / Nodarbība nr.2</p> <hr/> <p>Nodarbība notiek gan izmantojot vizuālu uzskates materiālu - prezentācija, video, aktuālie sludinājumi, spēkā esošie normatīvie akti. Nodarbības ietvarā tiek rosināta dalībnieku izpratne par darbinieku atbalsta ietvaru, kā arī dažādām iespējām mājokļa ieguvē, ja vēlas doties patstāvīgā dzīvē.</p> <p>1. Tiek demonstrēta prezentācija, kurā iekļauti darbinieku amatu nosaukumi un pienākumu apraksts / iespēja saņemt atbalstu - rosināts klientiem nosaukt, kurš darbinieks DSPC "LAIPA" kolektīvā pilda konkrēto amatu. Pārrunājot darbinieku pienākumus, tiek veidota izpratne, kādēļ kāds no darbiniekiem dara to vai citu darbību, pie kura vērsties nepieciešamības gadījumā.</p> <p>2. Prezentācijas turpinājumā nodarbības dalībnieki tiek iepazīstināti ar 3 no veidiem mājokļu ieguvē patstāvīgas dzīves uzsākšanā - grupu dzīvoklis, pašvaldības sociālais dzīvoklis, pašu īrēts dzīvoklis - iekļauti gan video no katras konkrētās kategorijas mājokļu iespējām, gan aplūkotas aktuālie sludinājumu piedāvājumi īrei, gan kārtība, kādā var pretendēt uz pašvaldības dzīvokli..</p> <p>3. Rosināta izpratne par nepieciešamo "pūru", uzsākot patstāvīgo dzīvi ārpus grupu dzīvokļa - gan priekšmetu izteiksmē, gan naudas izteiksmē. Iepazīstināti ar dažādiem variantiem, kādi dzīvokļi var būt - bez ērtībām, ar daļējām ērtībām, ar visām ērtībām. Rosināta diskusija - kādas ir bijušas klientu gaidas par patstāvīgo dzīvi pēc grupu dzīvokļiem un kāda ir realitāte.</p>	<p>Powerpoint prezentācija.</p> <p>Video:</p> <p>1.https://www.youtube.com/watch?v=ZqDLR-ZyUnag</p> <p>2.RETV - ReTV: Siguldā grupu māja jau piecus gadus (facebook.com)</p> <p>3.https://www.youtube.com/watch?v=v21a-Bw_ufXY</p> <p>4.https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/22.12.2020-pasvaldibas-pieskirtais-dzivoklis-un-patstavigas-dzives-sakums-bareni-soke.id205994</p> <p>Informatīvie materiāli demonstrācijai:</p> <p>1.www.jelgavasnovads.lv/images/userfiles/Saistosie_noteikumi/16_saist_not_7_dzivoklu.pdf</p> <p>2.iesniegums_jaunais.docx (live.com)</p>	<p>Zināšanu un izpratnes veidošana par grupu dzīvokļa pakalpojuma būtību, citām patstāvīgās dzīves iespējām, darbinieku atbalstu šajā gadījumā. Savas situācijas apzināšanās – cik gatavs esmu patstāvībai bez atbalsta / ar atbalstu? Ko nepieciešams pilnveidot un attīstīt?</p> <p>Pēc nepieciešamības interesentiem plānojamas individuālas sociālā darbinieka konsultācijas, lai atbildētu uz individuāliem jautājumiem un izanalizētu klienta individuālo gadījumu.</p>
--	---	--	---	---	---

Klienta Vārds Uzvārds (nedēļas plānā – klients I)

Plāns no _____ līdz _____

1.diena	2.diena	3.diena	4. diena	5.diena
  <p>(Juris)</p>	 <p>(Oksana)</p> <hr/> <p>(Madara)</p>	 <p>(Juris)</p>	 <hr/> <p>Dr.Bērziņš</p> <hr/> 	 <p>(Juris)</p>
  	 	 	 	
  <p>(Sapulce)</p> <hr/> <p>(Juris)</p>	 <p>(Jana)</p> <hr/> <p>(Aija)</p> <hr/> <p>(Inna)</p>	 <p>(Juris)</p>	 <p>(Jana / Aija)</p> <hr/> <p>(Aija)</p>	 <p>(Juris)</p>

Klienta Vārds Uzvārds (nedēļas plānā – klients I)

Nedēļas plāns no _____ līdz _____

Pirmdiena	Otrdiena	Trešdiena	Ceturtdiena	Piektdiena
Plkst.9.00 Specializētā darbnīca (Juris)	Plkst. 9.00 Dienas aprūpes centrs Radošā nodarbība (Oksana) Plkst.11.00 Keramika (Madara)	Plkst. 9.00 Specializētā darbnīca (Juris)	Plkst.7.35 Autobuss uz pilsētu Plkst.10.00 ārsta konsultācija dr.Bērziņš Plkst.11.30 Autobuss uz pagastu	Plkst.9.00 Specializētā darb- nīca (Juris)
Ap plkst.12.00 Pusdienas	Ap plkst.12.00 Pusdienas Brīdis atpūtai	Ap plkst.12.00 Pusdienas Brīdis atpūtai	Ap plkst.12.00 Pusdienas Brīdis atpūtai	Ap p lkst.12.00 Pusdienas Brīdis atpūtai
Plkst.12.30 Sapulce Plkst.13.30 Specializētā darbnīca (Juris)	Plkst.13.30 Individuālais darbs (Jana) Plkst.14.30 Sensorā telpa (Aija) Plkst.15.00 Ēst gatvošana (Inna)	Plkst.13.30 Specializētā darbnīca (Juris)	Plkst.13.30 Dienas aprūpes centrs Dzīves mācība (Jana / Aija) Plkst.15.30 Konsultācija – budžeta plānošana (Aija)	Plkst.13.30 Specializētā darb- nīca (Juris)

AR ZEMES
SPĒKU NĀKOTNĒ!

ZEMGALES PLĀNOŠANAS
REĢIONS